

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Am országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előlétséti díj:
Égőn évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest (Műtellek).
ULI-ÉI 28. szám.
Közlönyök a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ ÖMGE. KÖZLEMÉNYEII.

IV. Országos gazdakongresszus.

A IV. országos gazdakongresszus tagjait való jelentkezés határideje szeptember hó 10-én lejárt. A végrehajtó-bizottság tagokat többé nem vesz fel. A már jelentkezett tagoknak a tagsági jegyek s a kedvezményes vasuti jegyre jogosító igazolványokat szétküldötték.

A tagokat megillető 5 drb ingyen kiállított belépő-jegyet a bizottság csak azoknak küldötte meg, akik ez iránt igényüket bejelentették vagy bejelentik. Azok a tagok, akik kiállított belépő-jegyeket nem kaptak és azokra számat tartanak, a jegyeket szeptember hó 24-ig a kongresszus titkárságánál (IX. Üllői-ut. Köztelek), 25-én és 26-án a kongresszus színhelyén, az ünnepélyek csarnokában vehetik át. A kongresszus előestéjén szeptember 23-án d. u. 6 órakor tartandó ismerkedési estélyre a kongresszus tagok e hó 20-ig jelentkezhetnek, az 5 frt teríték-díj be-
küldése mellett.

A végrehajtó-bizottság.

Burgonyakiemelő-géppróba.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a Földművelésügyi Minisztérium támogatásával f. évi szeptember hó 25. és 26. napjain burgonyakiemelő géppróbat rendez, mely a f. évi április hó 2-án megtartott burgonyakiemelő-géppróbának folytatását képezi. A próba Budapest közelében, Rákos-Keresztúr gróf Vigyázó Sándor uradalma területén tartatik meg. A géppróbában három külföldi és három honi gyáros vesz részt. Program: szeptember 25-én a jury működik; 26-án reggel társas kirándulás Budapestre, a munkába állított gépek megtekintésére. Indulás Rákoskeresztúrra a keleti

pályaudvarról reggel 7 óra 40 perc és 8 óra 55 perckor. A géppróba iránt érdeklődőknek az ÖMGE. titkári hivatala készséggel szolgál felvilágosítással. *As igazgató.*

Gazdasági egyesületek monografái.

A gazdasági egyesületek ezredéves kiállításának rendező-bizottsága által a kiállítás alkalmából kiadott munkálata a mely 54 gazdasági egyesület monografiját tartalmazza s 758 oldal terjedelmű, a kiállításban résztvevő és monografijukat beküldött gazdasági egyesületek mind-egyikének két-két példányban, a kiállítás rendező-bizottsága és a IV. orsz. gazdakongresszus végrehajtó-bizottság tagjainak, valamint a közreműködött munkatársaknak egy-egy példányban a kiállítás iroda által már szétküldött.

A „*gazdasági egyesületek monografiját*”, melynek bolli ára 10 korona, a IV. országos gazdakongresszus az országos magyar gazdasági egyesület tagjai, valamint az összes vidéki gazdasági egyesületek tagjai saját titkárságuk útján 5 koronáért rendelhetik meg a gazdasági egyesületek kiállítás irodájánál (Budapest IX., Köztelek).

A gazd. egyesületek kiállítási irodája.

A IV. országos gazdakongresszus 1896. szept. hó 4-én tartotti ülése.

Jelen voltak: *Rakovezky* István elnöke-
lete alatt *Galgóczy* Károly, *Kodolányi* Antal,
Balás Artúr, *dr. Hutya* Ferencz, *Szentkirályi*
Akos, az ÖMGE. tisztikara részéről *Forster*
Géza igazgató, *Szilassy* Zoltán szerkesztő-
titkár, *Buday* Barna segédtitkár, *Kobincz*
Gyula ügyvezető-titkár, előadó.

A bizottság mindemelköt gróf *Dessowffy*
Auréli, az ÖMGE és a rendező nagybizott-

ság elnökét ért ayászeset alkalmából őszinte részvétének ad kifejezést. Attár a rendezési ügyekre s elhatározza, hogy a kongresszus előestéjén szeptember 23-án délután 6 órakor az ünnepélyek csarnokában ismerkedési estélyt tart s egy teríték árat itallal együtt 5 frban szabja meg.

Forster Géza előterjeszt, hogy a gazdasági egyesületek gyűjtéményes kiállítása és a kongresszus rendezési költségeire összesen 14025 frot szavaztak meg; ebből az összegből a gyűjtéményes kiállítás rendezési költségeit leszámítva 3181 frot maradt fenn, a mely összeg a kongresszus rendezésére fordítható, ehhez mint a kongresszus bevétele hozzászámintandó 400 hivatalos tag után a 2 frt 50 kr 1000 frt, s 300 rendez tag után a 5 frt 1500 frt; mindössze tehát 5600 frt áll rendelkezésre, mely összeg a kiadás előirányzatával szemben e czóra teljesen elegendőnek mutatkozik.

A kiadást a végrehajtó-bizottság már előzlege 25000 frban állapította meg, a mely összeghez ujabbban a tagoknak ingyen ki-
osztani határozott kiállítási belépőjegyek vételárába 700 frt számítandó.

A bizottság a jelentést helyeslöleg tudomásul veszi s elhatározza, hogy a kiállítás ügyben belépő-jegyeket csak azoknak a kongresszus tagoknak küldi szét, a kik erre igényüket külön bejelentik. Elfogadja Forrai gyórsintezetének ajánlatát, a mely szerint a kongresszus gyórsintezendőknek ellátásáért két napra összesen 200 friért vállalkozik.

Szalay Miklósnak a „Magyarországi kibirtokok anyagi helyzetének javítására” vonatkozólag benyújtott tervezetét a kongresszus tanácskozásainak tárgyalómint elkésett indít, nem veheti fel, hanem ajánlja, hogy az indítványozó tárgyalás végett az O. M. G. E.-hez nyújtsa be javaslatát.

Radosovich Tódr báró a kongresszus szervezési munkálatainak kritizálásával foglalkozó levélét, mint az érdeklődés jelét, örvendetes tudomásul vette.

Ezután a bizottság a gazdasági egyesületek szövetségének újjáalakítására vonatkozó alapszabálytervezet végleges szövege-

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, Budapest, Alkotmány-utca 31. szám Váci-körut sark.

Ajánlatok:

ŐSZI VETÉSRE

legkitünőbb minőségű luczernát, löherét, biborherét, őszi-borsót, téli-bükkönyt, homok-bükkönyt, Szent-János-rozsot, káposzta-repczét.

Alapszabályt, üzleti értesítőt kívánatra bérmentve küldünk.

Mai számunk 28 oldal.

val alakították meg s ennek központja az O. M. G. E. igazgató-választmányja legyen.

Zakarej István ennek erre előadja, hogy az alapszabálytervezetnek az egészben helyes, mert ez tulajdonképpen azon alapszabály változtatásokat, illetve módosításokat tartalmazza, a melyeknek a szövetés megalkalulása esetén egyelőre az O. M. G. E. másfelől a vidéki gazdasági egyesületek alapszabályában szükség szerint kifejezésre kellene jutniok. Terve ugyan, hogy az O. M. G. E. igazgató-választmányja teljeskörűen résztesse a szövetségi naggyűlésben megjelölt azonban, hogy az igazgató-választmány a tervezet értelmében a gazdasági egyesületek kikötöttéi által is kiegészítetik s lýformán a naggyűlésben a vidéki érdekképviseletnek $\frac{2}{3}$ többségén van biztosítva.

Reflektál végül a III. országos gazdaságszövetség elvi álláspontjára, a melyből lehetetlen kimagyarázni azt, hogy a szövetség újalakításai oly módon lett kontempálva, mint azt az Erdélyi Gazdasági Egyesület óhájja: egy teljesen külön intézményképp, mert hiszen ez alakjában a gazdasági egyesületek szövetsége is van, de éppen azért nem átláthatatlan, mert nincs központi szerve, mely a gazdasági egyesületek közt a kapcsolatot fenntartja s állandó miközött fejtse ki. Éppen ezen okonál fogva az Erdélyi Gazdasági Egyesület propezi-cióját a bizottság nem fogadhatja el.

Elhátrózza végül a végrehajló bizottság, hogy a kongresszus tárgyalásának megkönnyítése czéljából az előadók határozást javaslatát összegegyeztetni és azokat előlegesen megadva teszi, hogy ezáltal a hátróztok már a bizottság álláspontját is kifejezésre juttassák. Az előadói javaslatok indokolását, a mely általában csupán az egyrész felleg meggyőződésekkel történik, de a bizottság ezenmára alá nem teszi, csupán a szövetség alapszabálytervezetének megalkotását, a melyet a főtaggyűlés pontlóntra való szorosan vonatkozásánál fogva előzetesen letárgyalni és elfogadni szükségesek véli.

A szövetség alapszabálytervezetét javított szerkesztésben továbbá előadói javaslatokat a bizottság kinyomtatni és a kongresszus tagoknak megküldeni rendeli el.

Egyszerre a tábornok megöltöt is elevenen látott híre a kezébe Kancsónak.

Éppen fordult az utolsó lépcsőre nélné előre kellett mennie, hogy meglássa, mi az az érdekes dolog, a mi a méltóságos urat úgy felizgatta.

Egy felségs hatos bak állott a fűvel benőtt út közepén, alig hatvan lépésnyire a vadászoktól. Fejé magásra tartotta s meglátszott rajta, hogy nagyon gárdaságos.

Kancsós villámgyorsan a tálca vissza magát a s szenvölgyes vadász türelmetlenségével sugta a tábornoknak: löni! löni!

Generál Kriegsdommervetter arcához emelte a puskáját s a következő pillanban nagyot pukkant a fegyver.

Kancsós előre rohant. A bak sehol sem volt. A tábornok meglátszóanál utólközött: megvan! megvan! És tőle feltételeg futott arra a helyre, a hol az imént a remek vad állott.

Utközben kiestt valamit a zsebéből s nagyot nyekent. Guzman volt. A bak arasznyi taxli szörnyen megpillédvé loholt gárdáján után s hirtelen a pislogett, hogy vajjon nem jön-e Kancsós a kulacsával.

— Such, Guzman, such, — biztatta a méltóságos ur és maga is be-berohant a bokrok közé, ahol a bakot már kimulva sejtette.

Kancsós komoran állott azon a helyen, hola az imént. Egy lépést se tett az őzbak

Van-e túltermelés?

A gabonárák hirtelenesnek okairól a nézetek kőtudomás szerint homlokegyenesek előtök. Pedig ha elfogadjuk azt a senki általó kérésére nem vont felét, hogy az uralkodó agrárválságnak tulajdonképpen oka a gazdasági termények árdepressziójában rejlik s hogy ennélfogva ez a válság csak igazságszerű árak létesítése által szanálható, önként követezik, hogy első sorban ezen árdepresszió valódi okait kell ösmernünk, hogy ezeket eltávolítva, a bajon gyökeresen segíthetünk.

Okait — nem okát mondom, mert ma már kétségtelen, hogy a gabona fokozatos s tartós árnyalásának nem egy bizonyos ok létező, hanem hogy ezen gazdasági folyamat létrejötténél számos tényező játszott közbe.

Ezek a tényezők a termelés kiterjesztése, tökéletesedése és ennek folytán nagymérvű fokozása, továbbá a gabona forgalmába hozatalának s piacra dobolásának megkönnyítése és a szállítási eszközök, végül halogott spekuláció és a valutaviszonyok megváltozása.

Hogy ezen tényezők mindegyike milyen arányban járult hozzá az árak leszállításhoz, azt pontosan kimutatni nem lehet, de azt mégis kétségtelennek kell ösmernünk, hogy a krízis alapokva egy jobban mondva *erőtel* oka első sorban a fokozott termelésben keresendő. Mert ha nem termelnekként annyit gabona, mint a mennyit termelnek, akkor ennek a nélkülözhetlen élelmi cikknek az ára sem süllyedhetett volna mai színvonalára.

Részemről tehát a túltermelés elméletének vagyok híve, s azért elentetés nézetem magyok a „Közlekek” 71-ik számban megfogalmazott. Zimú cikk írójáról s ki cikkeit a következő szavakkal rokostó be: „E tanuság nyomán a kongresszuson remélhetőleg nem válik uralkodóvá az a felfogás, melynek hívei a túltermelésben felállítva az elhártatlan keresztet, öszoetelt kezekkel ünek alatta, várgm azt a bizonyos mértékű arány a végmegsémítéslésnek bekövetkezését.”

Válóban nem tudom megérteni, hogy ezekről özen conclusióra mikézt jutott?

Hízen a túltermelésnek egy úgy megvannak a maga öllenszerei, mint akár a

tábornok leverten kullogott vissza és egyre csak Guzman szidta.

— Du Kerl, du wart nur! Látd Kancsós, hogy szgyélsz magat! Nem melőli az őzt, du Vagaund!

Ányit bizonyos, hogy a remek „schweizher” semmit sem törődött a vadászati gyönyörelvel; ellenben Kancsóst hátróztatott a kerőlmi iparkodott. Mit volt mit tenni, a tábornok fülön esipte s visszadugta a kabátja zsebébe.

Kancsós hazamenet is egész után kínálta neki a pálnkásbutykosat. A tábornok el nem tudta képzelni, mit riadozik annyit Guzman.

— Idegesen vagy aztat a dögöt ma, magyarázta a dolgot Kancsónak.

Déletán a juharosba mert ki a két Nimród.

Kancsós egy hosszú fufazsávot vitt magával erre a kirándulásra. Két lépésnyi távolságról esziklanozta vele a Guzman orrát. A tóvíl beleakart bujni a gazdája.

— Nono, Guzi, maraezz ezt oncsónes; megint elroncz mindent, ha nem ügyes vagy.

A nap leáldozóban volt, mikor megérkeztek abba a halgatag völgybe, ahol a csudás tizennégyes bika tartózkodott.

házárd játékká fajult terem üzletnek vagy a arany áránálvalan értelemkedésének, — s a túltermelés híve korántsem találta, a ki a megosztóválságnak onogott át a tőle, hanem épp ellenkezőleg gyökerén akarja a bajt megazadni, hogy ezt gyökeresen kirtírhassa.

Mert látszik csak, mit is jelent tulajdonképpen az a fogalom „túltermelés”. Nézetem szerint nem mást, mint hogy a világtényezőre gabona termelés, a világ tőle, — hanem épp ellenkezőleg gyökerén akarja a bajt megazadni, hogy ezt gyökeresen kirtírhassa.

Mert látszik csak, mit is jelent tulajdonképpen az a fogalom „túltermelés”. Nézetem szerint nem mást, mint hogy a világtényezőre gabona termelés, a világ tőle, — hanem épp ellenkezőleg gyökerén akarja a bajt megazadni, hogy ezt gyökeresen kirtírhassa.

Hanem éppen ez az utóbbi feltétel nincs meg s azért a rengeteg buza s lisztkészlet dacára nagyon tekintélyes azok száma, kik még a jóllakáshoz szükséges kenyeret sem tudják maguknak megszerezni.

A fogyasztási képesség szempontjából tehát nincs túltermelés, de a *fogyasztási tehetőség* nem áll arányban a jelenlegi termelés mérvével s fokozott termelés a *piac telítettség* eredményezve.

Azonkívül tekintete veendő, hogy a túltermelés fogalma csak a világ összes gabonatermelésével szemben tartható fent, mivel egyes országok, így nevezetesen Közép-Európa országai, melyek nevezetesen Közép-Európa országai, melyek nevezetesen

Közép-Európa országai, melyek nevezetesen Közép-Európa országai, melyek nevezetesen Közép-Európa országai, melyek nevezetesen

A túltermelés szinjelnye tehát agrészt a tőlünk keletre eső országok közül különösen Oroszország és Románia, másrészt a tengertől országok közül Észak-Amerika, Kélet-India, Brit-Ausztrália, melyekhez utjabban Argentína csatlakozott.

Ezen államok termelésfeleslege árszája el piacként és amig ezek a gabona beszőrlésének hathatós gátat vetni nem sikerül, addig igazságos, az az a termelési költség helyes arányban álló gabonárák után hába sópánkodunk.

Egy régi vaddisznóleső özölőpépitmény volt ott a sírú berek szélén. Kancsós felvezette rá a tábornokot.

Beni a rengeteg erdőben mély búgászektek meg udvarlásukat a szarvasbikák.

Egy jókora tisztás volt itt a domb oldalán, az egész környék némes vaddi mind erefelé járt le a patakhöz, szomját ottani.

A szarvasok ott kell kijönnie állni a búkfárad. Ott vezet el a tobenek csapása, — sugta Kancsós a vendég urnak.

Guzman kidugta az orrát, hogy ő is hallja. De meglátta Kancsós kezében a butykos s egyszerre eltűnt megint a mély kabátzsebbe.

A kezdődő ősz esti ragyogása már csak a dombtetégen lévő fák sudarát érte. A halgatás gorince alatt mindenütt abba a kollezes zöld homályba kezdtek burkolózni, amely ezer változatban játszik s fokozatosan erősödik az erdő fái közt, mielőtt bealkonyódnék.

A magában egy kánya ujjogott és otromba, néhezkes röpüléssel szelte keresztül a kék levegőt. Az erdő valamelyik magányos árára állt egy szürke vagy inda neki nagy, károsság az égnek, s vesztettül sikoltozva vette üldözöbe az erős örmadarat.

A szarvasbikák erősebben bögtek. A vaddisznó les főlött is megszólalt egy, mint a riadó kürt.

Annál rohamosabb azonban a hanyatlás az 1884-iki évszázad óta, a mennyiben a számszerű csökkenés 3.581,206 darab, mi 33-8%-nak felel meg. De ennél nagyobb bajnak jellemezhető az, hogy épp oly rohamosan, mint a létszám, hanyatlott a birka iránti érdeklődés is. A nagybirtokosoknál még fenntartott magukat bizonyos tradíciók, ezek tisztelői érték a tenyésztést és értékes a gyapjú is — ellenben a közbirtokos osztály sorában, a min magva a birkatartás is ritka lett ma, a gyapjúismeret már csak történelmi fogalom inkább. A mi pedig a parasztközélen levő birkákat illeti, azokat mai nap is csak *tarlyák*, — de tenyésztésével bizony édes-vesztes törődnek.

Sokan a juhállomány rohamos hanyatlását annak jelszavaként veszik, hogy hazánkban ezen tenyésztési ág jelentőségét teljesen elvesztette, megfellebbezést arról, hogy az a 7.013,565 drb, mely állomány hazánkban még fellelhető, megérdemelne a helyesebb irányban való tenyésztést, feltűnő, hogy ezen állományból 3.624,879 drb vagyis 51-68% még mindig a közlegetőket járja, jelelve annak, hogy csak a legújabb a juhok más állattannal helyettesített még nem lehetett és előreláthatólag még so-
kára, vagy sohasem lehet.

Hazánk a juhtenyésztés terén amilyen figyelemre méltó eredményeket mutathatott fel a múltban, épp oly nagy hátrányra vált, hogy e tenyészág az utolsó időkben teljesen csak német nyomdokokon haladt. A tengerentúli verseny hullámgyűrűjéig még alig fordították a hazai gyapjúaink állásának ügyét, a tenyészés terén már is érezhető hatását a német tenyésztőknek az ausztráliai gyapjú behozatala kapcsán lábrakapott kapcsolatban. Be nem vallva ugyan, de megszoktuk idővel a birkát a német szemével nézni és állományunkat mindazon experimentációkkal dekomponálni, amelyek a lefolyt évtizedekben Németországban a felszínre kerültek. Az általános kishitűséggel szemben, mely juhtenyésztő gazdáink közt a különböző sikertelen próbálások után lábrakapott, szinte mérészéggnek tetszik, ha akad valaki, aki nem adta még fel a reményt, hogy hazai juhtenyésztésünkön javítani és lendíteni lehet.

De a helyes irányt csak úgy vagyunk képesek kijelölni, ha a hanyatlás kérdését kellő módon megvilágítjuk s ha annak okait elfogulatlanul vizsgáljuk. E tekintetben gazdáink hamar kések a felelettel; mondják, hogy juhtenyésztésünk megölte betűje a gyapjúarok hanyatlását és juhskivitelünk csökkenését. A mi a gyapjúarok illeti, az a legújabb időkig valóban elég szomorú képet nyújtott. Gyapjúkivitelünk bár emelkedő tendenciát mutat még a hatvanas évek második feléig és míg a hetvenes években is igen jelentékeny volt, annál rohamosabban kezdett esni a kilencvenes évektől kezdve, alanyra, hogy annak értéke 1894-ben (létszámítván a bevételt) már csak 10 millió forint képviselt. Volt egyáltalán gyapjúkivitelünk:

Évek	Átlagos értékben
1851—55 években	77,500 q 17,903,000 ft
1856—60	113,500 q 26,137,000 ft

Évek	Átlagos értékben
1861—65	164,500 q 38,209,000 ft
1867—70	135,000 q 38,105,000 ft
1871—74	129,500 q 33,796,000 ft
1884—88	117,345 q 15,138,504 ft
1889—93	107,809 q 13,522,000 ft
1894-ben	99,342 q 11,848,247 ft

Megjegyzendő azonban, hogy a kivitel árnyában a bevétel is csökkent, mely abban az időben, midőn a kivétel 33-2 millió forint értéket képviselt 14-2 millió forintot tett, míg az 1889—93 évi ötvenes ezüskiben csak valamivel többre rugott egy millió forintnál.

Ellenben juhkivitelünk képe bár a kedvező értékesítésnek ujabb utat állítja a francia kormányának saját tenyészés érdekében fogantatottó vxatosítási védráms intézkedései, valamint az előlúkok szállításiának aránylag drága díjtételei, — mégse mutatja azt a szomorú képet, mint azt általában hiszik. Az ötvenes években ugyanis juhb hozatalunk értéke általában meghaladta a kiviteli értéket, vagy csak kevéssel maradt megotte; ugy például 1851—55-ig behozottunk 157,300 drb juhot, illetve kecskét, bárányt, gödöltyét 592.000 ft értékben, ellenben ki-

ennek a piacnak olcsóssága mindazokra, a kik előszörű árut tudnak előállítani, kitégetlen veszteség. Midőn a veszély fenyegett, hogy e piacot részben elveszítjük, fűtől-fűtől kezdődik követelni, hogy egye a juhust — jó magukat kivéve. — Mentő horgonyul leginkább az a gondolat lebegett előttünk, hogy az osztrák-magyar hadserg elmelezesénél az eddigleg nagyobb jelentőséget nyerhetne a juhok-fogyasztás közönség nagyon zokon esett nekünk, mikor ismételt interpellációkra sem reagált eme kivánságainkra a hadügyminiszter.

De aki a kérdést objektíve tekinti, nem tagadhatja, hogy a juhusznak a hadserg élelmezésénél való nagyobb alkalmazásának több akadályai van s ezek között nem az a legelsőbb, hogy nagyobb árszínvonal közönség az előszörű marhahus oly drága áron vásárolja, hogy a levelesek való kisebb huminosságához a katonai kincstár olyan olcsó árakon juthat, melyekkel legalább a jobb minőségű juhhus eredményesen versenyezni nem tud.

Egy másik körülmény, mely szintén általában kikívánja a közönség figyelmét, hogy a juhhus minőség közt általában véve nincs meg az a fokozatos árkülönbség, ami meg van más húsféléknél, szóval a harmadrendű juhhus aránylag drágább, mint a hasonló minőségű marhahus. Katonák kifogásolják azt is, hogy a juhhus adagokban nem darabolható fel oly előnyösen, mint a marhahus és hogy meghidgyulva kellemtelen íz vesz fel, amelyről a katonák hamar megundorodnak. De midőn ezt felsorolom, nem azt akarom mondani juhtenyésztőinknek, hogy lasciate ogni speranza, sőt ellenkezőleg, kívánatosnak tartom, hogy a juhhus fogyasztás érdekében szélesebb körű mozgalom indítsanak, hogy ez a háztartásokban is azt a helyet elfoglalja nálunk is, amelyet elfoglalt egyébutt. E tekintetben a juhtenyésztés gazdaságosságát továbbkétségkésséget kétféleképpen kell irányban kell megindulni. Az első kérdés az, miként lehetne a juhhusat a fogyasztóknak olcsóbban juttatni? A juhokat vasutaink aránylag drágábban szállítják, mint a szarvasmarhát, úgy, hogy valamelyik Budapestre vagy Bécsbe irányuló birkaszállítási díj megduplázott egy métermértékre; többé kerül, mint a szarvasmarha szállítványá. Semmi lehetetlenség sem látok abban, hogy gazdaságasági szempontokból tarifamérés-kelés közöltessék ki.*

Drágább teszi továbbá a juhhusat a mostani követítés, miért is hiálás feladott teljesítene a Vasútszakosztály. Előző Szavunk kezete, ha munkaprogramjába a juhok szállításiának közvetlenül a termelővel való bírályozást felvenné, gondoskodván arról is,

* Békés-Csabáról Bécsbe egy szarvasmarhával megrakodott vagon szállítási díja 50 ft, hasonló nagyságú vagonba, a melybe 640 kg súlyú szarvasmarha fél, legjobb minőségű, 100 kg súlyú, 410 kg, súlyú, a melybe 1000 kg súlyú, 220 ft-ig, a szállítási díj azonban ugyanazon raliációban 49 forint kell fizetni, vagyis más szavakkal a szarvasmarhaszállítványát 100 kg értékvé súly kerül 100 ft-ba, a juhokszállításnál 220 ft-ba. A különbség tehát a birka hátránya 110 ft.

195. ábra. Rozvágyi álló.

vittünk 155,900 drbot, 536,000 ft értékben. Nagy emelkedést mutat a kivétel azokra, hogy annyi tenyésztőnk felhagyott a juhartással és anyagát a mérszáréknak szánta. Ennek jörése a külföldre vette útját; nevezetesen: 1884—1888-ig évi átlagban 231,222 drb 1889—1893-ig " " 2,293,787 " 1894—1898 " " 390,920 " 1895. " " 326,795 " a mely kivétel értéke volt az 1884—88 évi időszakban átlag 3,295,623 ft 1889—93 " " 3,293,787 " 1894-ben " " 3,619,442 " Az 1889—93-iki átlag még az 1896-ban is fegyrelmebe vesszük, hogy a kivitt elő juhok kimutatásában nem foglaltatnak benne azok a juhok, melyek leölt állapotban vitettek ki. Így 1891-ben 194,748 drb elő juhok kivitt, melyeknek értéke 1,889,688 forint volt, leölt állapotban még 164,721 drbot vittünk ki a párizsi La Villette-i piacra, juhb hozatalunk franczországi főmportoruma. Párizs az 6. kétfélmillió lakosúvá és annak nagy fizetéskéssége mellett leginkább van abban a helyzetben, hogy az értékesebb juhust megvásárolhatja, tehát

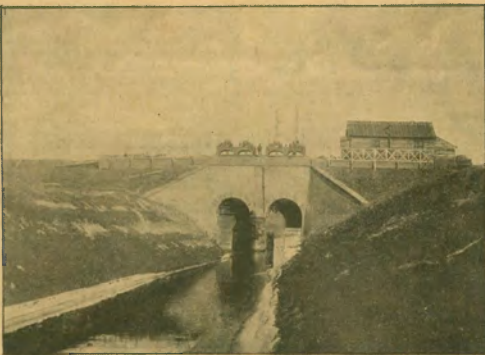

186. ábra. Kereszt ültő.

hogy az áru minőségére kifogás alá ne essék, mit többi közt azzal lehetne elérni, hogy a gyapjatermeszre nem alkalmas merinódiákat Dóvon kosokkal behágtatvának a keresztelési termékeknek mérszárzékli uton való értékesítésére.

Őseink ürühogyaszató nép voltak, s hogy mi a juhustól annyira elszakítottunk, annak okát aránylag drága volta, rossz minőség és helytelen előkészítésében kell keresnünk. Mindezekben azonban könnyű szerrel segíteni lehetne, mert hogy pl. nálunk a bárányhus valóságos luxus-élelmiszerként áll, annak oka főleg a közvetítés drágaságában keresendő. S hogy juhhusunk gyapjuzsát és kellemetlen szaga ellen paraszkodnak, annak oka főleg a kivágás és kezelés viaszos módján. Hiszem, hogy egyebet ne említsék, ott látjuk a leolt bírkát bőrében lögni napokon át a mérszárzékban! Szóval törekedni kell a juhugyógyásztást az ország határain belül is terjeszteni, mire néve az olcsó ár és a jó minőség lesznek a legjobb utorkor.

Dr. Kovácsky Jenő.

187. ábra. Karádi zsilip (Árvizi oldal).

EZREDÉVES KIÁLLÍTÁS.

A bodrogközi Tiszaszabályozás.

(Maidla József gróf: A bodrogközi Tiszaszabályozás-Társulat monográfiája. 1846—1886. Megjelent az országos ezredéves kiállítás alkalmából, Budapest.)

II.

Töltések és átmenések.

Bodrogköz közvetlen földrajzi határai északról a *Latorca* folyó, keletről — délfelé húzóda, — a *Tisza* folyó, nyugatról — szintén délfelé húzóda — a *Bodrog* folyó, délről pedig a vissz-kenézli keresztöltés és a magaslato. Vízgyűjtő s illatológ területük 171,800, *tehermentes terület pedig, mely a védítőlélek által mentesítve van, 155,481 katasztrális hold.*

A védőművek, melyeket a tiszaszabályozási társulat a lefolyt ötven év alatt emelt, többfélék. Vannak töltések, átmenések, parterdítések, esornatok, zsilipek, ültők, zárásk és hidak.

A töltések a Tisza és Bodrog mentén akadályozták az árt. A *tiszai töltések* összes hossza Csaptól a vissi bekapcsolásig, a közben levő magaslattal együtt, 82,972 méter, a magaslatok nélkül 79,241 m. Koronájuk 4 m. széles s 1 méterrel magasabb az árvízszínnél. A *bodrogai töltések* (ideértve a Tisza partját) összes hossza, a latorcaeni töltésekkel és a közbeeső magaslattal együtt 101,570 5 m. lesz. Az eddig kiépített töltések hossza 75,975 m. Koronájuk 4 m. széles s egy méterrel magasabb az árvízszínnél.

Itt meg kell említenünk, hogy a Bodrog jobb partján egyáltalában nincsenek töltések s az ott elterülő mintegy 30,000 hold nagyságú nyíli árterjed minden évben víz alá kerül. A balparti töltések Zemplénnél elhagyják a Bodrogot, hogy *Tisza-töltések* elvezetés alatt a Tisze-ér balpartját követhessék, a mely irányban aztán tovább fölfelé haladva, a lelezi hártáiban fekvő Fejleszt majorig vannak felépítve. Most teresszünk ezen védőművek hosszabbítását Csapig, hogy a Bodrogköz a Latorca kiöntési ellen is teljesen biztosíthatóság.

Ugy a tiszai, valamint a bodrogai töltéseken az egyes árvizek alkalmával több ízben voltak szakadások; s a Tiszánál összesen 21, a Bodrognál csak két alkalommal. Ezek a szakadások a töltéseknek mindannyiszor nagyobb mérvű emelést és javítását igényelték, a melyek még ma is folyamatban vannak.

Igen sok gondot okoz különösen a *Latorca* szabályozása, mely a felső vidékről nagy tömegben érkező árvizeknek csak csekély határidőt képes továbbítani s így majd minden évben elönt a környéket. Eddig csak legfeljebb szakasza, ez is csak részben van szabályozva, a mennyiben kiöntési ellen a beregmezyói társulat erős védőtöltéseket emelt.

A Tisza és a Bodrog folyó útját, az árvizek gyorsabb levezetésé céljából, a kanyarulatok átmenéseivel rövidítették meg. Ilyen átmenések a Tiszán Csaptól-Tokajig 33, a Bodrogon 18 van, négy átmenés még hiányzik s a meglévők közül is néhány ki fog bővülni.

A Csaptól Tokajig teljesített 33 átvágás által a Tisza folyóknál 171 kilométer hosszú eredeti pályája 841 kilométerrel lett megrövidítve. Az átvágások legnagyobb része az idők folytán mintegy anyamederrel felejtött s a folyó medrét milyen beágyazza a földszin alá. A kétpárti töltések 600—1500 m. távolságra vannak építve egymástól, úgy hogy azok között a Tisza kanyarjai helyet találnak. Magasságuk kezdetben átlag 2 m. volt, de az árvizek emelkedésével újból és újból emeltetvén és erősítettetvén, ma már átlag 5 méterre emelkedett.

A Bodrog átvágásai még nincsenek mindenütt kiépítve s a meglévő 12 átvágás is a csekély esési viszonyok és a kötétt agragos talaj miatt csak nagyon lassan képződnek.

Az átvágási munkálatok alkalmával a meder tisztántartására és a túleles kanyarulatok megszüntetésére fölötté kevés gondot fordítottak, ugyanazért már többször fordultak elő mederelfajulások és a töltéseket veszélyeztető partbeomlások, a melyeknek továbbterjedése ellen most különböző parterdítésekkel védekeznek.

Ilyen parterdítések vannak a Tisza mentén: Csapnál, Borda-Goronánál, Cserehelynél, Karánán, Venesszállán és Kemézlőnél; a Bodrog mentén pedig: Radán, a Körtyvási Libollánál, Kis-Ujlaknál, Szomoránál, Bodrog-Szerdahelynél, Szóghán és Alsó-Berecknél.

Ezen partvédőműveknek kiépítési módja a folyók sajátos természetétől és a helyi viszonyoktól függ. A tiszai partvédőművek építésénél fát, rőzset, gerendákat és csözpököket használnak. Legzelesterübekek a berakott

galyas fűzfák és fűzavesszők, a melyek földdel borítva kihajtanak, úgy hogy a partvédmű fölött idővel sűrű fűzések keletkeznek.

Az eddig épített hét partvédmű szilárdan állja helyét s eddig csupán Csep felől voltak kénytelenek a régi védvonalat elhagyni, miután ott a Tisza három év alatt több mint 150 m. széles előrtész elmosott s rohamosan közeledett a töltésekhez, hogy azokat alámossa. A part további biztosítása ezen a hosszú vonalon nagy költséget igényelt volna; a töltéseket ennél fogva inkább belebezték, hogy kellő előtérrel rendelkezve, a partbiztosítások további kiegészítésénél ne legyen szükségos a folyó medrére igen mélyen behatolni.

A *kendelői* partvédmű egyike a legrégibb parterdősítéseknek. Építését az 1884. évi árvizek lepadása után kezdték, mikor a Tisza már-már alamosással fenyegette a töltéseket. A medrellajulás akkor gyorsan fejlődött s a folyó homoru oldalán a mélységek folyton nagybodtak, míg a tulsó oldalon az iszaplerakódások földnyelv alakjában egyre nagybőgtér foglaltak el. A parterdősítés felépítése után három évvel a helyzet már egészen megváltozott. A veszélyeztetett homoru oldal beiszaposodott s a folyó sodra a tulsó oldalra lett átiróvva.

Hasonló volt az eset, mely a *csermelyi partvédmű* építésére adott okot. Csermelyen ugyanis a régi medret továbbra is meghagyták anyamedernek s noha éles kanyarulattal bír, a megfelelő átmenést nem ásták ki. Így történt aztán, hogy az árvíz a kanyarmúl — ahol sebessége hirtelen megnököknt — érvényt képezett és sodrán folyását változtatta, a homoru partot megáradta. A medrellajulás növekedt az árvíz által hova zott gyökeres fák és tuskók torlódásával képződött akadályok, melyek az átmenés alatt s a kanyarulattal is részén, a tulsó oldalon megakadt, duzzadt és iszapoltát okoztak és a kanyarulatnak élesebbé való képződését elősegítették. A partbeszökken költséges az 1889. évi tavaszi árvizek lepadásakor okoztak nagy pusztításokat, amelyeknek a véd-töltések majdnem áldoztat is estek. A partvédmű felépítése után, a melyhez 50 hold fűzfaterő, 620 dörzölopót és foglalföldt és 1000 köbméter terméskövet használtak fel, a viszonyok gyorsan megváltoztak. Az örvényezés megszűnt s a 0 víz alatti legnagyobb mélység esőkönt. De azért még szükséges lesz ezeket a partokat tovább lefelé biztosítani, egészen a kanyarulattal végéig, addig is, míg a kért új átmenést ki nem ásták.

Egészen azonosak a viszonyok a többi helyeken, ugymint a csopi temetőnél, a ladványári Borda-Goronán és a kanyaróli és vencesellői határokon emelt tiszai partvédműveknél; ezek is teljesen be vannak iszapolva és sűrű fűzésekkel benőve.

A *badragi partvédmű*ek építésénél több követ és kevesebb faanyagot használnak, mivel a kőbányák közel fekszenek a Badraghoz. Eddig kilenc helyen építettek partvédműveket a Badragon, a melyek mind jó karban vannak. Egyik legjelentékenyebb a *somatori parterdősítés*, mely nyolcz év alatt követet változott s csak az utóbbi években mutatkozott ott nagyobb iszapolások mióta a kanyarulatnak megfelelő átmenést kibővítették. Hatalmasan állja helyét a sardetal-helyi partvédmű is, mely rakpartalakban és tisztán kőből van építve. Legutóbb ennek megfelelő átmenését is kiásták s így az eddig holt meder kezd beiszapolódni.

Csatornák és zsilipek.

A badragközi Tiszaszabályozás kezdetben nem számolt a belvizekkel. Meg volt győződve, hogy az árvizek betörésének megakadályozásával megszabadul a belvizektől is. Az első lecsapolási tervet ezéjla is az

198. ábra. Karádi zsilip (mentett oldal).

volt, hogy a töltésszakadásoknál betűdülő árvizeket zsilipek által vezessék le. Két első faszilipjüket, melyeket a badragi töltéseken építettek, az árvíz csakhamar elmosdorta. 1860-ban aztán egy új zsilipet építettek Vissza község mellett — szádfalakkal körülvett betonlappal, három nagy fakapuvál s egy hernkható fakapuvál — melyhez egy másik zsilip, az u. n. Torókér csatlakozott. Ezek a zsilipek ugyan megkönnyítették az 1878. évi töltésszakadások vizének levezetését, egészen vége azonban az összes belvizek levezetésére nem voltak alkalmasok.

A társulat csak a nyolczvanas években vette észre, hogy habár az árvíz a töltések által megvédett területet többé el nem önthette, a Badragköz mégis jelentékeny vízkárokat szenvedett, mert a belvizek több mint 70,000 holdnyi területet árasztottak el.

Így folyamodott a társulat a torókéri csatornához eszméjéhez. De ezen a téren is nagy nehézségek merültek föl. A belvizeknek nyílt csatornán leendő levezetéséről szó sem lehetett, mert a Badragköz mélyebben fekszik a

folyók árvízszinénél; a szivattyú-telepek alkalmazása pedig föltöte költséges lett volna. Elhatározták tehát, hogy a belvizeket zsilipeken vezetik le.

Mindenekelőtt az árvizek idején képződhető belvizenységet kellett fölmérni s konstataálni, hogy a csapadék és egyéb vizek tározására alkalmas erek, mélyedések és tavak — mint víztartó medencék — milyen vizmenységet képesek befogadni. Beható vizsgálat után megállapították, hogy a csatornák által levezetendő belvizenységre alkalmas vizgűrűt terület 131,426 katasztrálási hold, az árvizek idején képződhető belvizenységre pedig legalább 45,000,000 köbméter lehet. A zsilipek és csatornák ennel fogva olyan méretekre voltak kiegészítendők, hogy az a vizmenységet három hét leforgása alatt levezethessék.

Az eredeti terv szerint a torókéri zsilip telt volna hivata az összes belvizek levezetésére. Miután azonban ez a zsilip másodpercenként csak 22,995 köbméter vizet hordt képes továbbítani, a lecsapolásra

199. ábra. Csermelyi partvédekezést.

nem lehetett a zsilípet egymagában felhasználni, mert akkor a Brodorköznek összes belvelei — hosszú utakon és esékely észlel viszonyok mellett — a Törökérmé összejárvá, a Brodornak esetleg kedvezőtlen vizsgálással mellett, huszamosabb ideig vesztegeltek volna az ármentesített területen.

A tiszai töltek első szakaszában egy második zsilípet terveztek tehát, lehetőleg közel a folyóhoz s olyan helyen, a hol partemből sokot nem tarthattak. Így épült fel a 42. számú átvezetés alatt s eött 900 m. távolságra : a *karádi zsilíp*. A zsilípet két agyagra alapozták, 2,3 m. vastag betonra. Két 3,5 m. széles nyílása be van botvozza és vaskapukkal ellátva. Magassága az alapotól a töltes koronájáig 12-38 m.

Ezenkívül, a tiszai és brodri zsilípeknek megfelelőleg, két főcsatornát építettek : a *bély-cské-karádi* és a *brodri-szerdahely-törökéri* főcsatornát, melyek a sáros-patak-karádi határvonalon kiásozt 4 kilométer hosszú csatorna által egymással összekötöttetésre hozták, hogy olyan esetekben, amikor az egyik zsilíp zárva tartatik, de a másik nyitva hagyható, a belvezek az utóbbihoz levezethetők legyenek.

A karádi zsilíphez csatlakozó *bély-cské-karádi főcsatorna* Bély községből indul ki és követe a természet által kijelölt utat, Dámóc, Láca, Cséke és Riese községek határán át, a rozvágyi Pallagosa-tó közelében és a karádi tavak déli oldalán halad tovább lefelé és a barcsi határon észak felé a zsilíphez. Cséknél csatlakozik hozzá az agárd-moksa-cskéi csatorna és a karádi tavak keleti oldalán a Karcsa-csatorna, mely az 66 kilométer hosszú Karcsa erében össze gyűlt vizeket hozza le.

A főcsatorna összes hossza 44,1 kilométer. Kiindulásánál 1 m. mély, 1 m. fenék szélességgel; az alsóbb részekben már 3,5 m. mély, 0,5 m. fenék szélességgel. A másodpercenként levezetendő vízmennyiség e csatorna kiindulási pontján 1,32 köbméter, a zsilípnél 16,17 köbméter.

A *törökéri főcsatorna* a brodri-szerdahelyi nagyréti tó és a Katrontó felé elágazó két mellécsatornával veszi kezdetét, a melyek Karcs felett egyesülnek és a Balázser közelében, a karádi tavak északi oldalán haladnak lefelé. Csatlakozással az Alsó tó felé elágazó és az összekötő csatornához, a melytől kezdve egyenes irányt követ, a sáros-pataki határon keresztül, a vissi határon észak felé a törökéri zsilíphez.

E főcsatorna összes hossza 37,193 kilométer. A felsőbb részekben 1 m. mély, 1 m. fenék szélességgel; az alsóbb szakaszokban átlag 3,5 m. mély, 4 m. fenék szélességgel. A másodpercenként lefolyó víz a két csatorna egyesülésénél 4,3 köbméter, a törökéri zsilípnél 19,1 köbméter.

A két főcsatornán kívül más számos mellécsatorna követhet a belvezek levezetését. Ezek közül a *bély-cské-karádi főcsatorna* ömleken:

1. az *agárd-leányvári csatorna*, mely másodpercenként 1,82 köbméter vizet ad a főcsatornáknak, 8 kilométer hosszú és 1 m. fenék szélességgel bír;

2. a *Karcsa-csatorna*, mely másodpercenként 4,692 köbméter vizet továbbít a Karcsa-ér vizébeől, 7,9 kilométer hosszú és 3 m. fenék szélességgel bír.

A Karcsa-csatorna mellékágai pedig : a *hamvasói, piaskörosi, szentesi, görösi, és örösi csatornák* (hosszuk 6,7 kilométer, 2,5 m. fenék szélességgel), melyeknek vizet ismét a Karcsa-ér veszi át, mely helyenkint 50 m. széles és 7 m. mély.

A törökéri főcsatornába ez idő szerint még csak egy mellécsatorna ömlik : a *Katrontói csatorna*.

Ezekben kívül van még — mint említettük — a sáros-pataki határon a két főcsatornát összekötő *csatorna*, melyhez a jelenleg már kiépített vajdácska-füzeséri csatornák csatlakoznak, a melyek Sáros-patak felső határa és Vajdácska község belvezeit vezetik le; hosszuk 18,6 kilométer, fenék szélességük 1 méter.

Éldágazások vannak a törökéri főcsatornától a sáros-pataki határon levő Kalló-tóig s a karádi határon levő Alsó-tó, Szent-István-palástja-tó és a Detka-tó mindkét főcsatornájig s a tárkányi határon; építés

folyás és a belvezek az egyes mélyedésekben és tavakban összegyűlhetnek, a Brodorközi Tiszaszabályozó Társulatnak megfelelő helyeken kisebb zsilípek, vagyis úgynevezett tiltókát és zárasokat állított, melyekkel a csatornák elzárható. Ilyen tiltók és zárasok vannak : 1. a *bély-cské-karádi főcsatorna* a bélyi és sztrákói zárasok, a Láca, Riese, görösi, nagy-érsi, garudai és karádi tiltók ; 2. a *brodri-szerdahely-törökéri főcsatorna* az alsó-réti, katrontói, apashomoki, árphashomoki, cseugtoki és báványosi tiltók ; 3. az *összekötő csatorna* a felső és alsó tiltók ; 4. a *Karcsa-csatorna* a Karcsa-tó és Dobronya záras ; 5. az *agárd-leányvári csatorna* a moksaai tiltók ; 6. a *dobra-semjéni csatorna* a semjéni és csékei tiltók ; végül 7. a *rozvágyi csatorna* a felső, középső és torkolati tiltók ; összesen tehát 21 tiltó és 3 záras.

A tiltók elhelyezése egyike a legnehezebb feladatoknak s a helyzet sajátos viszonyaitól függ; a zárasoknál előálló visszinkulobozókat kiszámításánál pedig a föld vízszinességét véteztet alapul, mely a Brodorközben folyó víz, végül 7. a *rozvágyi csatorna* a felső, középső és torkolati tiltók ; összesen tehát 21 tiltó és 3 záras.

De bár a csatornák kiépítése s a tiltók alkalmazása által tényleg sikerült a belvezek megosztása és szétfolyásuknak megállítását és a csatornák az árvizek elmúta után elég gyorsan vesztették el a medencékben tározott vizet; a belvezek eltávolítása mindezen előléskörű és nagymértékű ármentesítési intézkedések dacára sem fog teljeskörű vezetni, míg e csatorna társulat gőzszivattyúkat nem fog alkalmazni.

Rény Géza Viktor, a társulat főmérnöke, ezen szivattyú-berendezésekre s a még szükséges csatornákra vonatkozóan a társulat gőzszivattyúkat nem fog alkalmazni.

Karcsában összegyűlt nagy vízeknek egy külön csatornával való elvezetését javasolja. Szükségének tartja továbbá a karcsa-felső-berecei főcsatornának mellett való kiépítését, a Karcsa-ér felső részének néhány átvezetésével és tiltóval való szabályozását s még több kisebb szabású csatorna helyenkint mélyítését, bővítését, töltésének megerősítését s az összes faszilípeknek betonszilípekkel való felváltását. A szivattyútelepeket Felső-Berecein, Karádon és a Törökérmé zsilípnél kívánna felváltani. Ezenkívül ott új zsilíp felállítását ajánlja: Riesen, Czizgánd alatt, Felső-berecei alatt, Karádon és a Törökérmé. A partvédműveket a töltek beelvezésével kívánja biztosítani, hogy megfelelő előterük legyen s ez által a partalamosásoknak és parttalamosásoknak elejét vessék.

Még kell még említenünk, hogy a brodorközi Tiszaszabályozás a lefolyt felzáró adattal, vagyis 1846-tól 1896-ig bezárólag összesen $5.522.879$ *ft* 96 *kr* árba került a társulatnak. Ebből évtizedek szerint kimutatva, a társulat elköltött:

200. ábra. Védkezés.

alatt vannak pedig a dobra-semjéni, a rozvágyi és a karcsa-felső-berecei-i csatornák.

Egyébként a Brodorközben minden nagyobb vízigyűjtő tó és mélyedés összekötöttetésre hozták a csatornákkal.

A csatornák összes hossza, a csatornákknak használt vízvezető erekkel együtt, 183.040 méter; a kiásozt föld pedig $1.671,076$ köbméter.

Végül a már említett *törökéri és karádi főzilípek*nek kívül, nagyon hozzájárulnak a belvezek levezetéséhez :

4. a *kenézi cseszsi zsilíp*, mely 1894-ben épült, 0,6 m. átmérővel, vasajtóval és betonlappal ;

5. a *fejzei cseszsi zsilíp*, mely 1890-ben épült a lelesi határon, 0,5 m. átmérővel, vasajtóval és betonlappal ;

6. a *bolyi cseszsi zsilíp*, mely 1895-ben épült ;

7. a *Károlyháza cseszsi zsilíp*, fakapual és 1 m. nyílással.

A berecei-i zsilíp és a szivattyútelep most vannak építés alatt.

Tiltók, zárasok és hidak.

Arra a célra, hogy a csatornáknak, a zsilípek elzárása idején színteltesen a víz-

1846—1856-ig	35,755 frt 59 kr
1856—1866-ig	1,296,471 „ 14 „
1866—1876-ig	1,044,305 „ 40 „
1876—1886-ig	2,263,320 „ 90 „
1886—1896-ig	1,584,617 „ 93 „

Még érdekesebb ezek kimutatásánál a Bodrogköz közgazdasági állapotának számadatai, amelyek mindennemű megfigyeltben illusztrálják a Tiszazsárvázának a nemzetgazdaságos szempontból való nagy fontosságát az azokat a mérhetően gazdasági eredményeket, melyek a szabályozásnak mindenütt nyomában jártak.

Íme, beszéljünk a statisztikai adatok: 1846-ben még csak 5307 ház volt a Bodrogközben, ma több van mint 8000. A lakosság száma volt a negyvenes években 20,000, ma 43,796.

Termőföld volt az ötvenes években 99,254 hold, ma van 146,296 hold, a mi 46% szaporodásnak felel meg.

Termékeny terület volt a hetvenes években 56,245 hold, ma pedig van 10,000 hold, az apadás tehát 39%.

Az évi tiszta jövedelem, melynek alapján a földadót vetették ki, a hetvenes években volt 175,785 frt, ma ez a jövedelem 73%-al nagyobb, azaz 304,000 frton felül van.

Végül közegészségügyi szempontból is hasznos volt a szabályozás, mert az emberi betegedések 40%-ról 4%-ra, az állati betegedések pedig 10—15%-ról 1—1½%-ra szállottak alá.

Clair Vilmos,

TALAJJAVÍTÁS.

Rovatvezető: Kvaszay Jenő.

Gróf Teleki Arvéd gazdasági berendezései.

A „Kistelek” 59 és 71 számában ismertettük gróf Teleki Arvéd gazdaságainak rendszerét, és azokban a gazdaságok növénytermelésének berendezését, valamint gépekkel és állatokkal való felszerelését. Kiegészítésként az alakkalmat meg a következőket közöljük:

A többnyire nem rég tagosított gazdaságok apró parasztföldjeit keletkezett tábláin legtöbb munkát igényelt a parasztföldeket egymástól elválasztó előbarázdák eltüntesése; ezek, minden terület teljesében az évek hosszú során át a barázdáknak folytonos felső vetése folytán meredek falakat alkotó és kőnényekkel benőtt tarozók és mindenféle gyomok nagy mennyiségben termő, jól kiépzett, kővel kitöltött fekvő mivoltú területek, viszont ugyancsak fenti okból mind megannyi laposny teraszokká váltak. Ilyen módon az eső kellő lefolyása megvolt akadályozva és a felesleges víz a felső tekerényves földréteg alá huzódva hatalmas területeket tett hasznavehetetlenné, mert minden hóolvadás és eső után az eső valószínűleg mozdult változatos a földnek a teraszok a drássói gazdaság egy északnak fekvő több száz holdas tábláján északi gabonát áll lehetett termelni a föld nedvessége folytán, s két tucat nádat is termő szombékos moosaras folt a rendszeres művelést lehetetlen tette. Szakértői vélemény szerint az egyedüli meniség az egész terület alagsorvezése volt volna. Ennek megvalósítása házálag még is indították és igen jó minőségű pontos csövek készítették. Időközben azonban a tövis és taraczkó megszabadított barázdák váltókelek segítségével el lettek tüntetve és az addig mindig vízvesztés vonalban szántott földek kísérletek többször egymásután a legnagyobb lejtő irányában műveltek meg mályván. A kísérlet jól sikerült; a víz a mályva esső barázdák feléire huzódott, és azokon le is folyt a patakig; az összes terület ma

bármely növényt jól megermesz s moosaras föltekön keresztül jár a vető-, kaszáló-, aratógép és a megrakott székér. A kívánt eredmény minden nagyobb költés nélkül el lett érve, és a föld mint 10,000 frtot értékesíthető. Az elkészült alagsorvezés tényleges források összefoglalására használtak és ilyen után a drássói uradalom területét két ivóvizeték és egy itató létesítéssel, melyek egyezmszind ca. 8 hold hasznavehetetlen területből első osztályú szántóföldet teremtetnek. Az egyik alagsorvezés egy 40,000 liter tartalmú betonmedencébe vezet a víz, amelyen fekvő homokrétegből összefogott perceként 35 liter vizet; és onnan 1,300 méter horganyzott vascsövön át jut az igen jó ivóvíz a kastély és mellékelepteinek ca. 20 csapjára.

Ezen vezeték összes költsége 5000 frt volt. A másik ivóvezeték 150 méter hosszú csöveken át vezet a gazdasági udvarba; költésége 5 hold alagsorvezésével együtt 450 frt volt. Az itató vizeték három a legelőn lévő forrást fog lefolytatandóknak, honnan a perceként 8 liternyi kristálytiszta víz, ötven folyó méter ványún át folyik folytatónan, noha többnyire 3—400 méter távolságra vezet igénybe a vízcsapokban. Költésge ca. 2 hold vízmentesítésével együtt 250 frt volt. Ilyen itató vizeték készült még a járai, faragói, és tancsi gazdaságokban egyenként 100—200 frt költéssel s mind jól működnek. Legsikertűbb azonban a sárdi gazdaság vizetéke, mely egy teljes száraz völgy fenekén azon a priori feltevésből kinyúlva létesített, hogy a körülfevő hegyoldalak elegendő vizgőzterülettel bírnak arra, hogy a gazdaság utjában épült külső tanjárat vizet ellássa. A víz 2½—3 méter mélységben tényleg megis talált és néhány száz méternyi percekéntek át egy 20,000 liter tartalmú betonmedencébe vezetett be; perceként 8 liternyi vizet ad és az gyakran, lehetőleg igénybe a régi gazdasági udvar által is, hál szárazság idején a kutak kiapadnak. Az előállítás költsége 500 frtba került.

A nagyobbtömegű patakvizeték illetőleg első sorban az árvízvédelmi intézkedések fontosak. Szerencsére lakházak, majorkák védelmére sehol sem volt szükség gondolni. Fontos kérdést képezett azonban a völgyek fenekét elfoglaló rétek védelme; nehéz kérdés, mivel teljesen megoldani nem is lehet, mivel hirtelen keletkező felhúszakadások gyakran a völgy egész szélességén hómölygöket végig hullámaikat; mindazonáltal szükséges volt a réteket is védőletelekkel ellátni, nehogy a renden áll egy boglyaközvetlen szándék miatt a köztérrel és egész elszápolja, vagy részben el is vigye, mint a hogy ez régebben minden másodharmad évben megtörtént. A drássói uradalom rétején sikerült a kis és középső árvíz ellen való védelmet összekapcsolni a patakok medrének rendezésével, a túlságos nedvesség ellen a szántó rétek lecsapolásával és egyidejűleg a terasz hájlásának megfelelő öntözés berendezésével. A túlságos nedvességre le kellett vezetni; mert a ca. 180 kat. hold területű rét legnagyobb részben durva és sarvany szénát termelt; a lecsapolással kívánó kellett járnia az öntözés berendezésének a vízszintet hirtelen való süllyesztésére azonosan a köz hatással volt a széma mennyiségére nézve.

Az öntözésnek gyors berendezése kedvezőleg hatott a terasz olyan lépezetese alakulásra, mely 5—6 holdas, sőt egy 23 holdas táblán lehetővé volt az áraszás által való öntözést, az öntözési módok leegyszerűsítésével. A lépezetesen egymás alatt fekvő földköz, kisebb-nagyobb rétekeivel, vannak, melyeket nagyobb esők miatt túlságosan kis áraszott parcellákra kellett volna felosztani, ezeken több helyen cser-

gedetési rendszer alkalmazottaitól és a mennyiben ennek segítségével az ember teljeseen hatalmában tartja a víz elosztását—habár aránytalanul több munkával és figyelemmel—az eredmény a sarjaltul förtöregedett és javára billent megért; viszont a szénatermésdől az áraszott rétek tünnek ki a termés mennyiségével, míg főképp annak tulajdonították, hogy a hó olvadás és a tavasi esőzések alkalmával lehetővé vázaro vizet mindig az áraszott réteken pihenhetnek meg s így nagy mennyiségű förtöregést iszapot hagynak hátra a részen. Így pl. a fentemlített 23 holdas áraszott rét felszínének magassága 3 évi alatt több mint 8 centiméterrel emelkedett, ezen réjtávú munkálataknál 26,000 köbméter föld mozgósították és az összes költés a műtrágyákkal együtt 4800 frtot tett ki.

A munkák legkezelethetőbb eredményre az előbb savanyú nádas szőlőben, most eddév való változás és az alpeucpus pratensis, festuca pratensis, poa pratensis, agrostis stolonifera fűfajok, a fehér és sved herefajok nagymértékű elszaporodása ennek dacára a kaszált mennyiség évről-évre növekedik és a közel vidéken förtöregelő förtözött talajon a fű felmúlja, a föld vább lehetővé vált, egyrészt öntözés nélkül nehezen elérhető rétet kitűnő leuzer-nádas alakítani, mi igen nagy eredmény, mert ezen leuzer-nádas 5—6-szor kaszálható, míg a rétek legduzsabbjai is csak háromszor; és minden kaszálla a leuzer-nádas több tömeget szolgáltat a rétnek.

A víz erőjének inart célra való felhasználására épp most van betérő felbén a drássói uradalom konca gazdaságában egy vizmű, mely egyelőre vámörlése berendezésével malomtész hivatva üzemben tartani. A feladat meglehetősen nehéz, mint az is bizonyított, hogy a felhasználandó „Széki” patakon teljes hosszában sehol sem található szarmak, a vízszintet a Széki közök főképp azonban barrik, hogy a patak árát a vízben keves vizet bír, másrészt partjai nagyon magasak (4—5 méter) és a víz széles lapályú kanyargóvan a Tisza módjára, esése is csakoly (kilóméterenkint 2—2½ méter).

Az 1892-ben befejezett tagosítás folytán Konezán a Széki patak mindkét partja 2 kilométernyi hosszúságban gróf Teleki Arvéd birtokába jutván, közel fekvő eszne volt a víz élő erejének erőművi célra való felhasználása. A patak esési viszonyai és víz-mennyisége tanulmányozott, kilométerenkint ca. 2½ m. esés mutatkozott, a víz-mennyiség ugyan nagyon változóknak bizonyult, de megvalósítva a lehetőség bizonyos mennyiségű vizet tártani lehetett. Az első években bekövetkezett mutatók azt mert egy mintegy 70 k. holdnyi terület öntözésére is nyílt kitalás.

A vizgői tárgyalás rendjén, tekintettel a munka nehézségére, öt évi építési engedélyt adottak. A földmunka jelen év tavaszán kezdetét meg, a leendő két helytűn és érdemleges része augusztusig befejezett volt. Az összes földmunka 12,000 köbméter tesz ki és a mélyebb részén 28 krajezdájával, a csekélyebb részén 16 krajezdájával számítva 2400 forintba került. Az árok felkészültsége 1 m. 60 cm, hossza 1850 m, részeje 1:25. E szerint kezdetén a felső szélesség 9 m. Esése egyenletesen 40 cm. kilométerenkint, a víz mély-kénti sebessége 50—40 cmre számtaltik.

Ezek alapján a malommal elérhető esés kerekén 5 métert tesz ki és egy 42°-es malomkőjárt hájtására ca. öt óráról lévő szükséges, 6 órány hi. másodpercenkénti víz-mennyiség fog járhatni a malomozó juknál, annyi malomkő fog járhatni a székén, 10 kilométerenkint a víz vissza s a nedvesség 40 m. mélyen minden centiméternyi duzsasztási magasság, melyvel a malomestera feneko

felé emelték, a víz egy malomkőnek egy órai munkódására elegendő, s eszerint az 1 méternyi felülzúzását 4 napi víz tárolásának felel meg. A fentírt vizümi keletkezés helyén felállított gát a régi vízszin fölött 2 m. magasságig működött, a csatornák és a gátfelelti palánkokat a vízszin alá 4 méternyire bevették, s így a legnagyobb árvíz nyomásának is ellenállhatnak. A gát dzuszató éle alatti meredélyes oldalfalai a természetnek részinek megfelelőleg 7 cm. vastag tölgypalánkokkal béleltek ki s ugyancsak a bukó víz erje megőrzésére szolgál, a meder fenekén a felületét vízszin alá 4 méterre fektetők, a vízszin alá 4 méterre fektetők, melyek fokai egyenként 1 m. magasság és 4 m. szélesek. Ezen két összes előállítási 800 főt tesz ki, míg a hozzá felhasználni kizárólagosan tolgypalánkok értéke 2000 ftr, a munka nagyrésze már elkészült és az egész vizümi ez év végéig üzembe helyezhető lesz, mint nemlenni alkották. A mű összerakási-egysége a malombajtáshoz szükséges turbiná és közlőmű költségeire 1500 ftr, 4 malom-járatára 2500 ftr, a malom épületére 1000 ftrót vére számításba, az egész mű előállítási ára az öntözési berendezésekkel együtt 10,000 ftr-ra rög korokon. Ezen összeg kamataztatásához a malommal kiépített ártárazók a hetven hold öntözhető terület, az öntözés által elérhető jövedelmi többlettel.

Egy további vízhasználat, mely egy más ingyenes természeti erő segítségével történik, látható a drassói alsó udvarban, hol 18 m. magas tolgypalánnyal szorult 4/4 m. átmérőjű szelvényű szelvények nyitva a kastály körül tíz és tizenöt méter telen belül a természet által látja el a vizet, 20 m. magas paranczoként k. b. 25 liter vizet szolgáltatván.

IRODALOM.

Gazdasági egyesületek monografiái.

Az 1896. évi ezredév országos kiállítás alkalmából kiadta: *a gazdasági egyesületek ezredév kiállításának rendező-bizottsága*. Budapest, 1896. Á. 5 ftr.

A magyar gazdasági irodalom melán társaság számba vehető az a munka, a mely a gazdasági egyesületek törvényi együttműködéséről a napokban került ki a nyomdából, a millenárius ünnep egyik maradó becsü emléke gyantán. E munka megírásának terve az 1894-ik évben született meg s mint föttele szerepel annak a törvénynek, a mely a gazdasági egyesületek ezredév kiállítására vonatkozik az O. M. G. E. kebelhöz kiüldött előkészítő bizottság eredetileg kidolgozott. A tervet valamennyi gazdasági egyesület fogadja s a szükséges adatok beszerzésére a gazdasági egyesületek kiállítású iródját bízzák meg. Több mint egy évig foglalt az anyaggyűjtés, a mely szinte lehetetlen a tapasztalatot önkéntes adományból összegyűjt az adatoknak az az országhalmaz, a melyekből a nagyszámú forrás minden egyesből állás immár lehetővé vált. Alig van szűzöttve gazdasági egyesület, mely legalább egyben-másban adatként ne szolgáltatott volna s lyontörőm 121 adat. egyesület a tapasztalatot önkéntes szolgáltatás munkájában; oly szán, a melytől eddig meg sem közöltek azoknak az adatgyűjtésnek eredményei, a melyeket a gazdasáradalmi intézmények bevonásával indítottak meg. Meg kellett emlékezni a jelenségről, hogy a munka becsü kellő megállhatasság. Sajnos a legtöbb adatok része eszerint a kimutatások keretében volt elkészítve. A monografiák megírásához a kellő anyagot csak 54 gazdasági egyesület nyújtotta s ezek közül is csupán 27 gazdasági egyesület adott be kész monografiát. A

század adatahalmazokat és a felet alakjában adott rövid értesítéseket a gondos szerkesztés feladata volt egyesége és kerékold monografiák keretében olvasztani; és ezt az óadado munkálkodást igényelt feladatot *Szilágyi Zoltán* a végrehajtó bizottság elnöke vállalta meg; ki a bizottság megbízásából a szerkesztés és sajtó alá rendezés feladatát végezte.

Eynyit tartottunk szükségesnek megemlíteni a munka keletkezésének történetéről; ezek után röviden a mű ismertetésére térünk át. A munkának mintegy bevezető részét a gazdasági egyesületek működéséről általános, főlegfogalmi és statisztikai fejezet, amely köztudott a gazdasági egyesületek működéséről, mezőgazdasági életünk történetének kapcsán a gazdasáradalmi intézmények életfelfogását tárja fel és nagy szabotassal mutatja ki azt a kölcsönös hatást, mely keletkezett feloldulás, majd a gazdasági életfelfogás kultúra haladása és a gazdasági egyesületek mozgalma között a történet fonálán végigvonul: a gazdasági egyesületek nagy múltját és fontos szerepét helyezi tiszta világításba. Az ezt követő kiutazások az egyesületek anyagi erőfeszítéséről számolnak be. Érdekesek tartunk e számban, néhány számadat közölni, meggyőzve, hogy az összes számadatok az 1894-ik év végéi állapotokat tükrözik vissza, minthogy az adatgyűjtésnél az egyformaság szempontjából az 1894-iki viszonyokat kellett alapul venni.

Az 1894. év végén az ország gazdasági egyesületeinek taglétszáma volt 45,16; ötérvénye 1,656,390 ftr. bevétele 619,559 ftr. kiadása 639,991 ftr. Ha ennél a tételnél megállunk s az évi összkiadásból az egyesületi ügyviteli költségekre 10%-ot, mint maximumot levonunk, mindjárt konstálhatjuk, hogy az ország gazdasági egyesületei közötti úgylek évente mintegy 4–500,000 ftrt fordítanak fel. Ebből az összegbe azonban nincs beszámítva az a kiadás, a mely az egyesületnél a tenyészállatok beszerzésére és kiosztására körül mint értékesöknek áll elő. Az egyesület tenyészállatalapja 179,135 ftrót tesz ki, a fennállásuk óta kiosztott tenyészállatok értéke pedig 761,940 ftr-ra. E számok jelentőségéről közölni vizsgálatára egy külön közleményben fogunk visszatérni, de szükségesnek tartjuk megjegyezni már most, hogy a mennyiben az országnak mintegy 180 gazdasági egyesülete és gazdaságok van, a kimutatások pedig csak 125 gazdasági egyesülettől s ezekről sem minden irányban számolnak be: bizonyos, hogy minden számadat a lényegesen jóval alul marad.

A közös monografiák munkában az alanti gazdasági egyesület monografiái foglalnak helyet, megjelölve mindjárt a szerzők neveit is, kik az egyes monografiákat megírták.

I. Országos egyesület.

Orsz. magy. gazd. egyesület. (Irta Galgóczy Károly.)

II. Egy vármegyénél nagyobb működési területű egyesületek.

Erdélyi gazd. egyesület. (Irta Fényi Henrik.)

Erdélyi szász gazd. egyesület.

Erdélyi-rész méhészegetlet. (Irta Kovács B.)

III. Egy vármegyére területén működő egyesületek.

Abau-Torna vmegyei gazd. egyesület. (Irta Bukuresti B. János.)

Bán vmegyei gazd. egyesület.

Bács-Bony vmegyei gazd. egyesület. (Irta Halász Gyula.)

Bereg vmegyei gazd. egyesület.

Béks vmegyei gazd. egyesület.

Borsod vmegyei gazd. egyesület. (Irta Tax Péter.)

Brassó vmegyei gazd. egyesület.

Csanád vmegyei gazd. egyesület. (Irta Tóky Jenő.)

Csik vmegyei gazd. egyesület. (Irta T. Nagy Imre.)

Észtergomvidéki gazd. egyesület.

Felső-Tisza-vidéki gazd. egyesület. (Irta Nyíri János alelnök. Irta Gyerecsy vál. tag és Simitska Endre titkár.)

Héves vmegyei gazd. egyesület.

Hunyad vmegyei gazd. egyesület.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok vmegyei gazd. egyesület.

Károli vmegyei gazd. egyesület.

Kisváros vmegyei gazd. egyesület.

Máram-Torda vmegyei gazd. egyesület.

Mosony vmegyei gazd. egyesület. (Irta Karl Rezső.)

Nógrád vmegyei gazd. egyesület.

Nyitra vmegyei gazd. egyesület.

Pest-Filis-Solt vmegyei gazdasági egyesület.

(Irta Serfőz Géza.)

Posony vmegyei gazd. egyesület.

Somogy vmegyei gazd. egyes. (Irta Roboz István és dr. Roboz Zoltán.)

Sopron vmegyei gazd. egyesület. (Irta Kobza Sándor.)

Szatmár vmegyei gazdasági egyesület.

Szabolcs vmegyei gazdasági egyesület.

Szolnok-Doboka vmegyei gazdasági egyesület. (Irta Szemmy József.)

Temes vmegyei gazdasági egyesület.

Tolna " " (Irta Molnár József.)

Torda-Aranyos vmegyei gazdasági egyesület.

(Irta Marton Andor.)

Trencsén vmegyei gazdasági egyesület.

Vas " " (Irta Rösler Károly.)

Veszprém vmegyei gazdasági egyesület. (Irta Nagy Iván.)

Zala vmegyei gazd. egyesület.

Zemplén vmegyei gazd. egyesület. (Irta gr. Maláth József és Koszcsy Viktor.)

IV. Egy vármegyénél kisebb működési területű egyesületek.

Büd-Szent-Mihályi gazdaságok.

Debreceni gazd. egyesület.

Egri szőlő- és borszőrzési egyesület.

Kecskeméti vidéki gazdasági egyesület.

Kuruzombati gazdasági fők-egys.let.

Nagy-Bányai gazdasági egyesület.

Nagy-Szombat vidéki gazdasági egyesület.

Német-Czernyi gazdasági egyesület.

Nyitra-nyitói gazdasági egyesület.

Pápai gazdaságok.

Szegedi gazdaságok.

Szepes-Béla gazdasági kaszinó.

Tisza-Füredi gazdasági egyesület.

Zentai gazdaságok.

Sajnálni lehet, hogy a munkából több oly gazdasági egyesület monografiája hiányzik, amelyről bizonyosan feltétlen elmondani valójuk a közönségnek a megelőző-bizottság minden utánjárása hiába való volt. A hiányzó egyesület illetékes vezető főirai nem méltányolták kellőleg azt a törekvést, mely egy teljes, az ország gazdasáradalmi intézményeknek összességét felölelő munka egybeállítására irányult és nem méltatták figyelmükre a közönséget, hogy majdan a munka megkezdésénél a jövő nemzedék sikrül tudomást nem vesznek és hogy még egy ilyen munkát egy emberöltő alatt aligha lát a magyar irodalom. De ha kimaradásuk itt-ott hézagot támaszt is a munkában, biztosítja ennek becsüt és az 64 gazdasági egyesület megkezdésénél a jövő nemzedéknek. E leginkább tartózkodni megkörik. fogja megbeszélteni a mű örökét, melyben felette érdekes és igazságtalan az ország egyetemét felölelő gazdaságtörténelmi adatokat találja lefeletrve.

Örömmel konstáljuk ezek után, hogy ez a munka az argumentumok után is nagy

tekintélyt helyezte a nyilvánosság figyelmére, melyekkel szemben a gazdasági egyesületeknek igenis mindig méltó szerep jutott elő, ahol kulturális haladás mutatkozik s ahol egészséges társadalmi mozgalmakról van szó; hogy a gazdasági egyesületekben a társadalmi erje öntudatra ébred és megnyilatkozásában irányt kapjon az a határozott és határozatlan intézkedések megfogalmazásának feladatára javára annyit alkotnak s alkotnak a nemzeti oldalról szellemi s anyagi erőből, amennyit egyetlen más társadalmi orgánus sem képes felmutatni. Azoknak az egyesületeknek, amelyek a mulban annyit nagy hivatást teljesítettek, van még hivatásuk a jövőben is!

Állg tartjuk szükségesnek, hogy a művelt gazdálkodás előtt e könyvet olvasásra ajánljuk. Hiszen ez a mi tulajdonképpen nem egyéb, mint az egyéni tevékenységek, egyéni alkotások sorozata. Minden ismerősünk, a kit a tetek mezején láttunk, vagy akik ott tudunk a mulban, találkoztak az e könyv lapjain között is, melynek minden sora a gazdaságilag egy-egy bajnokunknak eredményt s nemes törekvésért szolgálat elismerést.

"A gazdasági egyesületek monográfiájá", melynek bolli ára 10 korona, a IV. orsz. gazdalkongresszura jelentésként tagok, az orsz. magyar gazdasági egyesület tagjai és a vidéki egyesületek tagjai kiküldetésük után el koronázhatják magukat a gazdasági egyesületek kiállítás iradjánál (Budapest, IX., Köztelek.)

B. B.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések.

274. kérdés. Dunamenti birtokom legértékesebb részét néhány év óta nagyon mossa a víz, ennek folytán a földön lévő tonna ut évről-évre beljebb tette új területre helyeztetik át; az 1885. XXIII. törvények 67-ik szakasza értelmében az újonnan mindig elfoglalt területért szolgalmat felelő kártalanítás járna, de erről semmiféle hatóság tudni nem akar, kérdem, tartozik-e nekem azt kártalanítani valaki? ha igen, ki?

Hova fordulhatnék, hogy oly szakembert kaphassak, ki partvédekezési tervet készítené és a munkálatot esetleg vezeté? Budapest. X. Y.

Feleletek.

Felelet a 274. sz. kérdésre. A parti birtokosnak a vontató ut áthelyezése folytán nyújtandó kártalanítás iránt a vízjogi törvény 67. §-a határozott elvi kijelentést tartalmaz s a törvényjavaslat indoklásából azt is meg lehet állapítani, hogy a kártalanítás akkor is jár, ha a kártalanítás ut a part be szakadása miatt kell beljebb helyezni. Annál hiányosabb azonban a törvény a kártalanításra kötelezetnek és az ezen speciális esetről követendő eljárásnak megjelölésében. Hogy a kártalanítás az állam köteles nyújtani, azt a törvény sehol sem mondja ki, de a dolgot természetéből, a vízjogi törvény szelleméből és a hajózási ügy állampolgársághoz vezetőből mára nem lehet következtetni. A törvény 59. és 61. valamint 170. és 171. §§-ai részletesen megállapítják ugyan a kártalanítás módját, mértékét és az eljárás mikéntjét, a törvény indoklásából pedig az is kitűnik, hogy az új vontató ut az oldjára elfoglaltterületekért nyújtandó

kártalanítás is a vízjogi törvény elvei szerint és nem a kisajátítási törvény alapján kell megállapítani, de az említett törvény-szakasok mindenütt a magánosok részére engedélyezett vízművek létesítése alkalmával követendő eljárásnak részét képezik, és sehol sem említenek meg azon esetről, midőn a vontató ut áthelyezése nem a hatóság közbenjárásával, hanem pusztán a tényleges használatbavétel történet, midőn tehát a kártalanítás kérdése nem az engedélyezési eljárás folyamán merül fel, hanem midőn az eljárásbevetett part terület tulajdonosa a kártalanítást követeli.

A törvény ezen hiányai azonban korántsem szolgálnak okul ugyancsak magán a törvényen alapuló jogos igények mellőzésére. Ebből kiindulva mi azon nézetben vagyunk, hogy a kártalanítási eljárást a megfelelő helyszínrajz bemutatása és a kártalanítási összeg megjelölése mellett a közigazgatási hatóságnál kell kérni. Hogy a 156. §, szerint az alsóispánel, avagy a 177. §, szerint a főszojabíró, a felet tén lehet vitatkozni, mert ez az ügy bizonyára kapcsolatos ez új utat az kijelölésével is és így nagyon hasonlít az engedélyezéshez, más oldalról véve a dolgot meg nem engedélyezés így és így a főszojabíró elé tartozik. Mi a magunk részéről az utóbbihoz fordulnánk, mert az ügyre a 177. §-t tartjuk alkalmazandónak s mert a törvény sehol sem mondja ki, hogy a főszojabíró a kártalanítási kérdésben nem határozhatja, sőt a 170. §, mindig közigazgatási hatóságról s nem alsóispánelről v. polgármesterrel beszél.

A főszojabíró tartozik a kérelemről tárgyalást tűzni, az államkincstárt a m. kir. polgármesternek utján megjelözi s a kártalanítási összeget a 61. és 170. §§-okhoz képest megállapítani.

Ha a közigazgatási hatóságok a közbenjárás megtagadják, vagy elutasítást határoznak, a 171. §, analogiájára a rendes bírósághoz kell fordulni jogsegélyért.

Sz. F.

Gazdasági egyesületek.

Tenyészmarha-kiállítás. A Zemplén vármegyei gazdasági egyesület, kitűzött czélfeltevés híven, a vármegye területén a marhatenyésztés emelésére minden évben díjazással egybekötött tenyészmarha-kiállítást rendez. Ez idén f. hó 7-én. Homonnán tartotta meg ezen kiállítást, amely az eddigieket, eredményben jóval fölülmúlta. A kiállításra felhajtattott 102 tehén 10 szopos borjuval, 1-2 éves és 3 éves üsző 149 drb, bika 6 drb, összesen 267 darab marha. Pénzbeli jutalomban ezek közül 43 darab részesült; díszlevelet *Saldta József* görögnyelvi és *Bekesné Boross* hononnai lakosok között kisorsolva gondozott tehencikért; míg gróf *Andrássy Géza* nagykemenczei tenyészője jegyzőkönyvi köszönetet és elismerést kapott. A bíráló-bizottság tagjai voltak; gróf *Andrássy Sándor* g. e. elnök, *Kun Frigyes* g. e. alelnök, *Lehozeck* Endre körelnök, *Perczel* Lajos és *Nyessy József*. A vágytörvényből szintén *Bekesné Boross* hononnai lakos egybekötött kiállítást összehasonlított a mai napival: az ezen négy év alatt a g. e. által elhelyezett 46 db bika ivadéka, mely bikák tiszta véri bérni és kuhland-szimmenthali keverékek, a haladás feltűnően kiváló. Más négy év előztől alig volt 3-4 jutalomban 45 mértékű marha, a területen pedig 43 kistenyésztő marhárrészesült. Díjazásban.

Tenyésző-díjazás Mezőtúr. A jász-nagykun-szolnokmegyei gazdasági egyesület f. évi szeptember hó 6-án tartotta meg Mezőtúron a város és vidékének nagyrészkéződése mellett a szokásos évi tenyésző-díjazást.

A díjazásra elővezeték 26 drb anyakanczát, ugyanannyi esikőval, 3 drb három

éves, 10 drb két éves, 7 drb egy éves kanczaiskőket és 19 drb különböző koru mént, összesen 91 drb lovat és esikőt.

A bíráló-bizottságban részt vettek: gróf *Szapáry György* letyénvárosi-bizottsági elnök elnöklöte alatt, *Fülök József* méneskari főhadnagy, *Falgas Károly* h. polgármester, *Fülöp Ferenc*, *Nagy Sándor*, *Kádás Lajos*, *Szécsi Sándor* földbírók, *V. Tóth Antal* állatorvos és *Szalay János* gazd. egyleti titkár a letyénvárosi bizottság elnöke.

Díjat nyertek: Nagy István, Remeke névű 7 éves sárga kanczaja Furfosó esikőval anyag oklevélrel, J. d. Mihály Czifra névű 7 éves pék kanczaja Makhetes esikőval, dr. Ugray Ferenc csoportos kiállítással, Szűcs P. Lajos Babér névű 17 éves szürke kanczaja, ezüst oklevélrel, Dörgő Lajos Sármany névű 9 éves kanczaja "Edelem" esikőval bronz oklevélrel, Kőrödi János 9 éves pék kanczaja "Thornbreck" esikőval 100 koronát, Szilágyi Sándor Vilmos névű 9 éves pék kanczaja "Furfosó" esikőval 80 koronát, Lévali Imre Osinos névű 5 éves sárga kanczaja "Furfosó" esikőval 50 koronát, S. Tóth Ferenc Kesely névű 14 éves pék kanczaja "Gidrán" esikőval 30 koronát.

Szilágyi Sándor 3 éves sötét pék kanczaja Bachusfal 60 koronát, Sallai Sándor 2 éves pék kanczaja Kakukfal 40 koronát, Szűcs P. Lajos 2 éves pék kanczaja Furfosófal 30 koronát, Boldog Lajos 2 éves pék kanczaja Csallagfal 20 koronát, Hegedüs Imre 2 éves pék kanczaja Szatmárfal ezüst oklevélrel.

Szilágyi Sándor 1 éves sárga kanczaja Khalifal 10 koronát, Kőrödi János 1 éves sárga kanczaja Khalifal 30 koronát, Tóth Ferenc 1 éves sárga kanczaja Gidránfal 20 koronát.

A mének közül espúán Mészáros Lajos 1 éves sötét mésszürke ménje találtott díjazásra érdemesnek, s ez ezüst oklevélet kapott.

Az elővezetett anyag általában jó volt s különösen Szilágyi Sándor és Kőrödi János törökstentűkkel gazdák lovai voltak olyanok, melyek díjazásra válnak a népies lovtenyésztésnek, meg olyan megyében is, mint J.-N.-K.-Szolnokban, mely kollektívájával az ozredéses lokiállításon a népies tenyésztes első díjat nyerte el.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:	Oldal
IV. országos gazdalkongresszus. — Burgonyakivétel-géppróba. — Gazdasági egyesületek monográfiája.	100-110
A IV. országos gazdalkongresszus 1896. szept. hó 4-én tartott ülésének jegyzőkönyve.	110-117
Város- e területmérés 7 Hónak Árvé.	118-119
Tan- e Egy táborok, a ki sir. <i>Dárony István</i> .	1308
Állattenyésztés.	
Juhászunk jelene és jövője. Dr. <i>Rodiczky J.</i>	1310
Ezredés kiállítás.	
A bodrogközi tisztasábhalyozás. <i>Clair Vilmos.</i>	1312
Talajjavítás.	
Gróf Telyek Arvéd vízhasználati berendezése.	1315
Irodalom.	
Gazdasági egyesületek monográfiája.	1316
Levélsek.	1317
Gazdasági egyesületek.	1317
Gyegyek.	1317
Kereskedelem, földszé.	1320
Budapesti borsgyártás. — Vetőmagok. — Műtrágyák. — Horomtagvak plomozása. — Szeszitálat. — Felismerésükkel a borsgyártás hatáskörén. — Budapesti tekarmánygyártás. — Állatvadások: Gazdasági és tenyészmarhavadás. — Budapesti vágmárványvadás. — Budapesti lovtárs. — Kibárási erélyesség. — Budapesti szarumárvadás. — Ingatlanok árverése (20000 fit beszerésen felül).	1321

ozelt tekintve szívesen eválljunk az emlékpap terjesztését a felkérők gazdáltsáira, hogy azt mind számokban rendeljük meg szerkesztőségünkben. Az emlékpap ára 1 forint, bémertve küldve 1 frt 5 kr.

Üsdindjank. A földművelésügyi miniszter az 1896-97. tanévben Budapestten tartandó felsőbb volt- és bogardaszági tanfolyamra 10 hallgatót vett fel s az illetékek egyenkint 600 frt évi, illetőleg 50 frt havi ösdindját engedélyezte. A tanfolyam tartama egy év s november hó elején veszi kezdetét. Minthogy a tanfolyamra a fenti 10 főön felül vehető fel az ösdindját a földművelésügyi miniszter hajlandó ezen tanfolyamra még több egyént is felvenni, természetesen azok sorából, a kik a felteletelek megfelelnek. A tanfolyamra csak oly pályázók vétnek fel, a kik; 1. a magyarországi gazdasági akadémiát, vagy a hazai gazdasági tanintézet valamelyikét, hármas évesek; 2. és 3. érettes testalkatúak, jók s egészségesek és az hatóság orvosi bizonyítványának igazolják. A kellőleg felszerelt folyamandónyok a földművelésügyi m. kir. miniszterhez mind előbb benyújtandók.

Magyar méhészet kitüntetése. A július-augusztus hónapokban tartott párisi francia nemzetközi versenykiállításán kiváló díszeséget aratott hazai méhésznök egyike. *A délmagyar Károly új-szt.-anna polgári iskolai tanító, ki a nevezett versenyen kiállított kristály virágmezőiről a legelső díjazást; az arany éremmel és medallionnal, a francia nemzetközi szöveti szalagon, — „Un diplôme de Grand Prix et de médaille d'or avec Insigne” felirattal — lett kitüntetve. A 6-5-5-5-5 díszekkel a díszlektellel és 6-5-én érkező 17-Szent-Anna előjárásuga utána a díjnyertes kiállítás.*

Szőlők újajlatainak. A pozsonyi szőlősgazdák — mint ismeretes — nagy erővel és kitartással küzdenek a filloxera pusztítás ellen s az igekezetüket mindaddig siker koronázza. Mert míg az ország több híres szőlőtermő vidékeit, mint pl. a tokaji és budai a filloxera ugyszóval teljesen elpusztította s az ott élő új szőlőben díszlőzök helyén ma csak kukoricatermő burgonyát termesztenek, addig a pozsonyi szőlősgazdák erővel védekezés által szőlőiket annyira meg tudták védelmezni, hogy a filloxera által elpusztított és kiirtott terület csak mintegy 1/2 szőlőzetek tesz ki. Hogy az egész szőlőterület itt is mind sajátos csak más helyiit szőlőket tünkre nem ment, annak tulajdonítható, hogy a szőlőbirtokok a baj elterjedését nem évgy, mindjárt kezdetben székénegézzel igyekeztek védekezni, a mely védelemben kiváló szerepet játszott a pozsonyi szőlősgazdák egyesülete. Az egyesület nemcsak a védekezés szervezködésében, hanem egyösszességben elpusztult szőlőterületek rekonstrukcióját is feladatul tűzte ki. Nevezetesen egy nagyobb kiterjedésű kísérleti szőlőtelepet létesített, a melyben amerikai alnyokora ojtának különböző szőlőfajok. Az egyesület több kiváló tagja, hogy az újtelepítés körül tapasztalatakat szerezzen, több új szőlőtermő vidékeket látogatott meg, hogy az ottani szőlőművelés sikeres kísérletek tetteik; e fáradságuknak siker nem is maradt el. Az egyesület kísérleti telepen igen szép eredményeket értek el a nemesített amerikai szőlővel, a *Riparia savanae* és *Riparia portalis*-szal, a mely fajok már a harmadik évben (a nemesítés utáni első évben) a pozsonyi szőlőkben pámpás fruktus teremnek, oly mennyiségben és kiváló minőségben, hogy a versenybírók majmuk saját fajtáival bírtak kiállják, sőt felül is mulaják. Az amerikai alnyokoran tenyésztett és újtelepítést szőlők azoknál még mintegy 14 nappal előbb is érnek, mint a hazai fajok, a mi szintén igen nagy előny. A

pozsonyi szőlősgazdák egyesületének ezen követése méltó példájából látható, hogy kiirtott szőlőterületek és fáradságot nem kímélő tevékenységgel, hazai szőlőtermelőknek újabb arra a színvonalra emelhetők, a melyen ezelőtt állott.

Földmívelés a kiállításon. A kiállítási igazgatóság érdekes statisztikát állított össze arról, hogy az ország földmívelési közli hányra látogatott a kiállítást. Az elmúlt négy hónap alatt a földmívelési száma összesen 41,525 jegyzetűvel állították ki. A jegyzetűek árából a Magyar Államvasutak igazgatóságának a vasuti közlekedésért 125,074 forint 32 krajczár fizettek. A földmívelés által igénybe vett kiállítási jegyek száma 83,865. A szállásokra 83,760 jegyet adtak. A népönkoha szükségessége és jószág bizonysítva, hogy 171,283 ebédet és vacsorát, összesen 256,878 adag ételt adtak a felrúdlóknak. A földmívelésnek adott jegyzetűekért 169,289 forint 97 krajczár juttat be. Az ősi idő fokozza a felrúdlók számát. Augusztusban magában a felrúdlók száma nagyobb volt, mint az előző évben, hónapok óta eggyévvel. Szepetember pedig még tömegesebb felrúdlások várható, mert a jelentések jóval nagyobbak, mint augusztusban.

Bajor komló- és árpakiállítás. Nürnbergben az iparkitállítás kapcsolatban a német komlótermelő-egylet folyó év október 1-től 4-ig bajor komló- és árpakiállítást rendez. A kiállítás a kitűzött díjakból négy nagy aranykupát igényezik. A kiállított komló díjazására 8—12 darab, 100, 60 és 40 márkás díjak vannak kítűve, azokivül arany, ezüstérmék és kiállítási elismerő oklevelek; az árpák díjazására 48 pénzdiarban kítűve, nevezetesen 16 darab 40 m., 16 darab 80 m., 16 darab 15 márkás érmet, 16 pénzdiar 80 db elismerő oklevélet osztanak ki. A kiállítás bemutatott: 1. kézenelt komló, 2. bajor eredetű legalább 1 éves konzervált komló, 3. Bajorországban termelt különféle idei árpa, 4. gépek, eszközök, továbbá különféle a komló és árpa termelésével és feldolgozásával alkalmazásban lévő szerek, végre bajorországi, mellesk, grófok, bajor, penztumok stb. A kiállításnak eskik bajorországi termelők vehetnek részt. Az O. M. G. E. kérdést intézett a nürnbergi kiállítás rendezőségéhez, hogy magyar produktumok is kiállíthatók-e s kedvező válasz esetén az O. M. G. E. egy nagyobb kollekcióját fog részt venni a kiállításban.

Szamos szabályozása. A napokban létesített ismét egy ország mezőgazdasági viszonyaira nagy befolyással bíró kulturális mű. Ugyanis a Szamos folyó Szegény-Matolcsi 23 5 kilométer hosszú szakaszát holt mederré változtatták át s helyette a 2 1/2 év alatt államköltéségen készített 7940 méter hosszú medret megnyitották. Az új meder költéség meghaladják a 1/4 millió forintot. Hogy a szatmári m. kir. mérnöki hivatal által létesített munkálatok mily nagy arányúak voltak, kitűnik abból, hogy az új meder készítésénél nem kevesebb mint egy millió köbméter földet ástak ki. A folyó két partján lévő érkelek közégek u. m. Oköröz, Györfalva, Fuvos, Fülöp, Filpöz, Doroz és Geberján azáltal, hogy újlag hatalmas töltéseket létesítettek és a folyónak régi medrét teljesen elzárták, fel lesznek mentve attól, hogy az eddigi mintegy 64 kilométer hosszú védgátat fentartásuk és goncozzák, mert az új szabályozás által az árvizekkel teljesen meg lesznek védeve.

Állami szakértők felmérésainak felvilágosítása. A kereskedelmiügyi miniszter a marharakodó-állomásokon teljesített állat-szemleknél eljáró állami szakértők felszámításának megvizsgálása tárgyában folyó év aug. hó 18-án alábbi rendeletet intézte: Valamennyi önálló igazgatással bíró hazai gör-

mozonyi vasúthoz és hajózási vállalatához: P. évi március hó 24-én kelt körrendeletből kifolyólag kérdés merül fel az iránt, hogy az állat-szemleknél eljáró állami szakértők felszámítási szintén átvizsgálandó-e, a mi néhezégekbe utköznek, a mennyiben azok napi és fuvardjai az állomásokon ismeretlenek. Ennek kapcsán felreértés kikéri-tesse ezáltal, illetve tovább intézkedés végett értesítenem ezimet, hogy a marharakodó-állomásoknál, eskik a törvényhatóság szakértők felszámítási vizsgálódók át, mennyiben eskik ezek vizsgálati díjai ismeretese a vasuti állomásokéhoz, a kerületi állami szakértők (állatorvosok) felszámítási azonban vizsgálat alá nem vonandók, mivel azok átvizsgálását, illetve ellenőrzését a földművelésügyi m. kir. miniszter magának tartotta fenn.

Magyarország külkereskedelmi forgalma 1896. július havában. Az országos m. kir. statisztikai hivatal által közzétett kimutatószám szerint Magyarország behozatala a nemes fém- és ércpénzforgalomtól eltekintve 53,187 darabra és 2,942,550 métermázasra, kivitele pedig 576,541 darabra és 4,053,574 métermázasra, azaz a behozataltól 2,110,987 darabra és a behozataltól 21,396 darabot s 3,069,394 métermázasát, a kivétel ellenben 643,197 darabot és 3,182,346 métermázasát tett. Ezek szerint tehát a darabszám szerint kimutató mennyiség folyó évben az előző évhez képest a behozatálnál 31,791 darabbal csökkent, viszont a kivitelnél 66,356 darabbal csökkent, kivételben pedig a mennyiség-nél ellenben a behozatálnál mintegy 127 ezer métermázasnyi esőkének, a kivitelnél pedig 871 ezer métermázasnyi emelkedés mutatkozik. A folyó év első hét hónapjában vagyis januártól-júliusig bezárólag behozatalkul 196,758 darabot és 20,992,627 métermázasra, azaz a behozataltól 2,236,870 darabra és 26,119,456 métermázasra, rutott. Külkereskedelmi forgalmunk örvesdés föllendüléséről tesznek tanuságot e számok. Ha ugyanis összevetjük a fenti adatokat az előző év megfelelő időszakában elért eredményekkel, azt tapasztaljuk, hogy míg a behozatálnál mérséklést az emelkedés, addig kivitelnél emelkedést mutatkozik. Ugyanis igaz ugyan, hogy darabszám szerint kimutató kivétel mennyiségénél az emelkedés csak látszólagos, a mennyiben a többlet egészen az eleven szárazságra eskik, míg a sokkal értékesebb sertes-kivétel mennyisége a folyó évben messze elmaradt a múlt évi mennyiség mögött, a suly szerint kimutató árknál azonban mutatkozó emelkedés kivétel tényleges föllendülését tükrözi vissza. A suly szerint kimutató árkról kivétel mennyisége ugyanis a folyó év első hónapjában közel 52 millió métermázasal haladta meg az előző év hasonló időszakában kivitt árknál mennyiségét, azoknál az árknál pedig, melyeknek a többlet részét képezte, a suly szerint mutatják ki, az ez idevittel többet 470 ezer darabra rug. Sokkal esélyesebb az emelkedés a behozatálnál; a többlet ugyanis itt csupán 68 ezer darabra és 16 millió métermázasra rug. Ez utóbbi mennyiségnek orozánlása a közzésre eskik, melyből az fölen a folyó év 4 millió métermázasal a többlet hoztunk be, mint a múlt évben. Jelentékenyen emelkedett még a behozatalkul pénzrészben és puha szálfűzők (egyenként 335 ezer métermázasal), nyers, petróleumból (210 ezer métermázasal) és nyers kővekből (74 ezer métermázasal). Ellenben csökkent a behozatalkul az összes gabonamennyiség, a rizs és rizsölés, továbbá a hűvelyekből és rizsölés összesen mintegy 626 ezer métermázasal. A kivitelnél mutatkozó 52 millió métermázasnyi emelkedésből 33 millió métermázas a gabonamennyek, illetve és korpára eskik. A gabonamennyek közül kukoricából eskiknem 15 millió mm.-val volt nagyobb az ez ide

Országos Magyar Kolesönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körút 8.

Alakolt 1891. évben. Alakító: TELEKI Géza gróf. Alakító: CSÁVÖSSY Béla.

Igazgatói tagok:

ANDRÁSZ GÉZA gróf, BUJANOVICS SÁNDOR, DESSYVÉNYY ARISTID, KONRÁTHI BÉLA, PECHY TAMÁS, PÜSPÖKY EMIL, RUDNÉK UTALA, SZENTKIRÁLYI KÁLMÁN, SZILASSY ZOLTÁN, SZENTI ESZTERÖD, SZTYRLAY ISTVÁN gróf, TELEKI SÁNDOR gróf.

Vezetőigazgató: SZÖCSYI Zoltan.

Az Országos Magyar Kolesönös Biztosító Szövetkezet a gazdaságosság általános elismerése szerint minden hivatásnak; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaságosság évek óta sürgetett és a károsnak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes melegegészt vívta ki magának, az

épület és átalány (pausal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjjal terhesen megkötés alatt lenni lehet: a szövetséges passzív csak a díjakat számlája föl a megfelelő kincstári béklyóval; minden más illeték kizárásával.

A takarmány és termények (szalmás eleség)

biztosítása szintén a legkedvezőbb feltételek mellett eszközölhető. A díjak itt is a lehető legmérsékeltetebbek.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 50% díjengedményben részesülnek.

Kiszáradt, ha huzattal egyszerű, egy csoportban, és külön-külön ajánlati terményeket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapeston, (József-körút 8. sz.) és a vidéken létesített ügyosztágok.

Bérbeadó birtok.

Abaúj-Torna vármegyében kényelmes uralakkal jó karban levő melegező gazdasági épületekkel, vasúti állomások közvetlen közelében egy

1252 magyar holdból álló nemesi birtok

1897. szeptemb. 1-től 6. esetleg több évre

haszonbérbe kiadandó.

Ezen birtokból 585 hold szántóföld és rét 687 hold erdő-telegés.

A szántóföld kivételül jó minőségű szék terület, mely művelésre alkalmas vastag foltalajjal, mely haza, szőlő, káposztáknak és több másféle terménynek a földjén kiterjedő termelése felelő alkalmas.

Értekezhetni személyesen vagy levélben, bérbeadó 1858

Pongrácz Jenőnél,

P.-Szt.-Tornya, (u. posta Orosháza).

KÜHNE E. Mosonban

Magyarország legrégebbi gazdasági gépgyára

(1856)

ajánlja 40 év óta általán elismert és több mint 17,000 példányban elterjedt

SORVETŐGÉPEIT

sík és hegyes talajra.

Egyedüli gyártása a szab. Laacké-féle szántóföld és rét borotválék (25 féle nagyságban).

Ventkiféle szab. takarmányfúvósztűk.

Uj hengerek. Sack-féle ékek minden nagyságban. 2, 3 és 4 vasu ékek, bármely talajviszonyokhoz. Rosták, (magtárrosta 35 fr.) Koskalyozók, morzsolók, szecskalyozók stb.

Uj! Cárökeseplőgép. Uj!

OLCSÓ LOHERE MAGFEJTŐ-GÉPEK.

Főraktár: BUDAPEST, Váci-körút 57. a.

Szikes talajok javításánál

az állatunk nagyobb uradalmakban eszközölt próba-gipszesséssel kitűnő eredmények lettek elérvé, melyekről bővebb felvilágosítással szívesen szolgálunk.

Mindenemű más műtrágyát

hamisítatlan jó minőségben az ajánlott betartatimok szavatolása mellett legutányosabban szállítunk.

Igyekezünk ismeretős füzetek (Collumellától) bérmentve küldeni.

A Sátorigyarak központi irodája:

Budapest, IX., Dandár-utca 25.

Eredeti Ango kosok.

Hampshire-, Oxfordshire-, Shropshire-, South-down, Cotswold és Lincoln kosokat állásit megrendelés, után 14 nap alatt bármely állomásra

PICK OSWALD,

tenyésztő-átimporteur

Budapest, Külső-Kerepesi-ut 1. szám.

Nagy. kir. államasvasutak.

Üzletvezetőség Miskolcz.

20374/III. szám.

*Hirdetmény.

Értesítjük a szállító közönséget, miszerint az összes forgalomra megnyitott Halmaj és Velejte állomások forgalmára néve az megszorítás áll fenn, hogy ezen állomásokon a kosokrakományok teherük raklázolása minden megengedve s azoknak be vagy kirakása és pedig a fuvarszekerekről közvetlenül a vasúti kocsiba vagy vízszint a kocsik rendelkezésre bocsátásáról számitandó 12 óra alatt — e teljesítményért minden megtérítésre való igény kizárásával — a fél által saját költségén eszközölendő. Ezen rakodási idő túllépése esetén az általános díjazásban határozott nyolcos (1 róz) megszabott kocsialápnás szeretik be. Az árak berakáshoz szükséges kocsik 24 órával előbb írásbelileg rendelendők meg.

Miskolcz, 1896. augusztus hó 13-án.

*Ütányomás nem díjazatik.

Az igazgatóság.

Cs. és kir. I2. számú szerkesztő-vezető

V. C. 267. E. sz.

Hirdetés.

Az 1896-ik év szeptember hónapjának 29-ik és 30-ik napján, mindenkor reggeli 7 órától kezdve

Nagy-Szebenben, a Herman-téren

(a nagy gyalogsági laktanya előtt levő térség) körülbelül 180 drb. kincstári, többnyire tehervonási czélokra fölhazsnált, kimustrált iova a szerkesztő csapatnak árverés útján el fog adatni.

A lovak a legtöbbet ígérőnek, azonnali készpénzben eszközözendő lefizetés ellenében és a meghatározott skálászertű bélyegilleték megtérítése után fog átadatni.

Kelt Nagy-Szebenben, 1896. szeptember havában.

A cs. és kir. I2. számú szerkesztő-vezető eladó-bizottsága.

1990

3928/II. sz.

Hirdetmény.

Mindazon feltételek fentartása mellett, melyek a Budapesten 1896. szeptember hó 5-ik napján kelt 3928.—I. számú hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalások a cs. és kir. hadsereg részére az alanti táblázatban meghatározott napokon délelőtti 10 óraker fogtak megtartatni, és pedig:

A tárgyalás tartatik										Körülbelüli évi szükséglet		Bánatpénz		
mely napon	mely állomáson és hivatalban	a bérleti állomás számára	az ahhoz tartozó helyiségekkel	megye	csapatlétsz.	időtartam		körülbelüli napi szükséglet		Zab	a következő cikkekre			
						től	ig	kenyér	zab		mm	kenyér	zab	
								a						
								840	4200					
								gramm						
a d a g		forint												
Cs. és kir. közös hadseregbeli, helyőrségi csapatok, intézetek és elszigetelték részére														
Október 5. 1896	A budapesti ételmezési raktárnál	Szolnok	—	Jász-Nagy-Kun-Szolnok	Cs. és kir. közös hadsereg	1897. január 1-től	1897. december 31-ig	381	8	120	370	40		
		Pilis-Csaba	az ehhez tartozó helyiségekkel	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun		A jövő évi táborozási időszakra u. m. körülbelül 1897. évi áprilistól 1897. évi szeptember hóig		60			120			
Október 12. 1896	A kecskeméti városi tanácsnál	Örkény	Örkény*)	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun	Cs. és kir. közös hadsereg	1897. január 1-től	1897. december 31-ig	164	156	2390	190	760		
		Csögléd	—					167	161	2490	160	760		
		Alberti-Iraa	—					164	156	2390	160	760		
		Abony	—					168	156	2390	160	760		
Október 16. 1896	A székeshérvári ételmezési raktárnál	Tolna	—	Tolna				483	473	7250	440	2310		

Megjegyzés.

A folyó évi szeptember hó 5-én 3928.—I. szám alatt kelt hirdetményben foglalt határozatok teljes kiterjedésükben érvényben maradnak.

*) A körülbelüli napi szükséglet az örkényi lőtér részére, a lögyakorlatok tartama alatt, azaz megközelítőleg 1897. június havától augusztus haváig 392 adag kenyér à 840 gr., 85 adag zab à 4.200 gr. és 108 adag zab à 5.040 gr. A szállítást az örkényi állomásra nézve elnyerő köteles az Örkény melletti lőtérre bevonuló csapatok szükségletét a felajánlott szállítási árakon közvetlenül a lőtérén kiszolgáltatni.

Budapest, 1896. szeptember 5-én.

Cs. és kir. ételmezési raktár.

3928/1 sz.

HIRDETMÉNY.

Az alább megnevezett állomásokon elhelyezett es. k. közös hadsergebeli csapatok élelemszükségleteinek bérlet náján való biztosítása iránt nyilvános tárgyalások tartának.

A tárgyalások tartának											
mely napra	mely állomáson és hivatalban.	mely állomás számára	megye	mely csapat számára	mely időtartamra		körülbelül napi szükséglet		Körülbelül évi folyó szükséglet	Bánatpénz	
					lét	ig	kenyér	zab		a következő cikkozokre	
							a		zab	kenyér	zab
							840	4200			
							gramm		métermássa		forint
							a d a g				

Helyorségi csapatok, intézetek, elszigeteltek számára:

1896. október 5.	a budapesti élelmezési raktárnál	Szabadka	Bács-Bodrogh	es. és kir. közös-hadsereg	455	63	970	440	310	1897. január 1 től	1897. december 31-ig						
		Zombor										389	8	120	375	40	
1896. október 12.	a kecskeméti városi tanácsnál	Kecskemét	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun	es. és kir. közös-hadsereg	813	428	6560	790	2100								
1896. október 16.	székesfehérvári élelmezési raktárnál	Székesfehérvár	Fehér							es. és kir. közös-hadsereg	918	585	8970	890	2560		
		Pécs	Baranya	es. és kir. közös-hadsereg	1207	25	380	1170	125								
		Kaposvár	Somogy													es. és kir. közös-hadsereg	754

Különös határozványok.

Azon állomásokra név, melyeken a tartani előtől különösen a lovasságnál az osztály vagy ezred összpontosítás, lovas dandáralkotás, hadgyakorlati egyes fogvemenetekkel, és pedig dandár dandár elv vagy hadosztály vagy más katonai gyakorlat eszközölték, a bérletnyertes ha kívánatik köteles a származó nagyobb szükségletet és az esetleg engedélyezett pótlékokat a szerződött árak mellett szállítani.

Székesfehérvár, Szolnok, Kaposvár, Pécs, Kecskemét, Zombor és Szabadka állomásokra név a vállalkozók kötelesek azon többletet, mely az 1897-ik évben beállított szabádszámok és tartalékok által származik, a bérleti árak mellett szállítani.

Valamennyi állomáson a kenyérmek készítése ott helyben eszközöndő.

A katonakenyér két 700 gr. adagos cipőben állítandó elő.

A kététagos cipőknek tisztában 1500 grammot és kisütve 1400 grammot kell nyomnia.

A kézenyelések a szükségleti helyeken önaponként történnek.

Zab, ha az a csapat érekeiben áll, a es. és kir. hadtest-hadbiztonság jövőhagyása mellett kivételesen **10 vagy 15 napra** is kévenyelhető.

A felvételési helyiségek 1.9 km.-nál a lakanytól számítva, távolabb ne legyenek. Ha mindemellett ez távolabb volna, akkor a szállító köteles a felvételendő cikkeket a szabálított helyekre további díjazás nélkül fuvarozni.

A zabszállító — szállítandó zab megvizsgálása czéljából — raktárban egy jó állapotban lévő szőlőstát tartson készletben.

Ajánlatok ki nem írt cikkekre feltétlenül és azonnal visszautasítatnak, és ajánlatok a tárgyalás rákövetkező napjától kezdve 14 napnál rövidebb impegvonal, nem vételnek tekintetve.

Ezenkívül a tárgyaló bizottság részéről mindazon ajánlatok **nem vételnek** tekintetbe, melyekben egy és ugyanazon cikkendő, a kiirt biztosítási időtartamának egyes számlára, különböző árnyalatok töltek.

Katonai elmező legénységnek és üzleti eszközöknek a szállítók részére való rendelkezésre bocsátása megengedve nincsen.

A terményeknek **általános** mozgósítás esetén való kiszolgáltatására név, a szállítási feltételek füzeteinek XXVII pontjára különösen utaltatik.

A közös biztosítások eredményéről az ajánlattevők, az ajánlatuknak a es. és kir. közös-hadsereg vonatkozó részére név a hadsereg igazgatás; ellenben a m. kir. hivatásigreg vonatkozó részére név a m. kir. honvéd kerületi parancsnokságok által értesítettek.

Azon esekben, ha valamelyik állomáson a szállító, vagy a vele érintkezésben álló személyzetnek lovak között ragályos betegség úte ki, a katonai igazgatásnak jogában álland, a fenforzó ragályveszélyes állapotokról kiállított katonai állatorvosi bizonyítvány alapján, a lóállomáznak — az igazolt szükség tartamára — a szükséghez képest esetleg más járványmentes állomásról való szállítási utáni élelmezése iránt intézködni; a nélkül, hogy a szállítóknak valamely kirtalanításra igényt származnak abból, hogy a lópár eon időre nem töl; veltetett fel.

A zabnak Székesfehérvár állomásra való elnyerője köteles Székesfehérvárról egy összesen 2400 métermázányi tartalék készletet készen tartani; ezen tartalékkészletnek a bérleti időszak megkezdésének három hónapja után havonként egy harmaddal a katonai igazgatásnak rendelkezésére kell állania, annál fogva az első három hó leletével ezen készlet teljesen elgyűlt legyen.

Általános határozványok.

1. A tárgyalások bizottságilag tartának meg, melyhez kizárólagosan írásbeli ajánlatok fogadtak el.

2. Az 50 kor bányéig elállott **ajánlatoknak**, lepecsételt boríték alatt, az előlét bányáknak egyjárt, az illető állomás szűkségének tárgyalására kitűzött napon, **legkésőbb délután 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezni, későbbben érkező, vagy távolról után tett ajánlatok nem vétnek tekintetbe.**

Ha valamely ajánlatban a számmal és betűkkel írt ár között eltérés mutatkozik, akkor a betűkkel írott ár fog helyesnek tekintetni.

3. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló vállalkozók kivételével, illető képességét e erre vagyonának elégsége voltát, a kereskedelmi- és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lapjamban bejegyzett ezeket nem volna, az illetékes gazdasági egyjárt által kiadott bizonyítvánnyal igazolni tartozik.

Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hóna korábbi keletel bírnak, tekintetbe nem vétetnek.

Ezen bizonyítványokból a szállítási képesség terjedelmének ki kell tűnnie.

4. A tárgyalások névbe, a Budapestben, Székesfehérvárott, 1896. évi szeptember hó 5-én kelt hivatalosan kiállított feltételek határozatán mérvődök. Azok betekintendők a cs. és kir. 4 hadtest hadbiztonságáról, a budapesti és székesfehérvári, az kir. előemelési rakétakőrök, Kecskeméten a 13. huszár-ezred parancsnokánál, naponta délután 9 óráig 12 óráig.

5. Az ezen füzeten foglalt feltételek betartásához minden ajánlattevő az ajánlat behozatalával már köteleve van.

Ezen szállítási feltételek fizetési előlét és, és az előlét említtet elemzési rakétakőrrel nyomtatott ívenként 4 krajczárral, bárki által megzereshetők.

5. **Közbeszám a bányatépés feltételeit, de a ajánlatokért s az ezekben előtárlat kötelezettségeit úgy mint más vállalkozók szavatolási tartozásnak.**

Termelőnek a bányatépés vagy óvadék feltételeitől való mentesség csak oly cikkreke adható meg, melyeket ők maguk termelnek, de irásbeli nyilatkozatot kell adniok, hogy ők az előtárlat kötelezettségeit teljesítőre néve összes vagyonukkal szavatolnak.

A kenyér szállításnak bérbeadásánál egyenlő ajánlattevőnek a sütőmester által benyújtott ajánlat elsőbbséggel bír.

6. Az (elmei cikkben) az állomáshoz tartozó helyiségekbe való elfuvarozására névbe, a cs. és kir. közös hadserőbeli csapatok szükségletei iránt előkészített feltételi fiuz XVII. pontja értelmében, külön ajánlat tesendő, mert különben feltételezték, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már befoglalatik.

Ha az elfuvarozás többen egyenlő árak mellett ajánljának, akkor ezek közül az, ki az illető cikkben szállítási egyenlő, előnyben részesül.

7. Az ajánlatok a hadserög illetőleg honvédelmi igazgatásnak ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvények 314. és 315. §-ában valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra névbe megállapított határidőnek betartásáról.

Kelt Budapest, 1896. szeptember hó 5-én.

A biztosító bizottságtól.

Ajánlati minta.

50 koros bányéig
Én ajánlót
sz. 1896. évi szeptember hó 8-án, 9328. sz. a kelt hirdetésny alapján magamat kötelezem, hogy az N. . . . állomásra névbe az ahhoz tartozó helyiségekbe: 1400 grammos adagját 1400 grammos cipőkban kisítve krajczárral, a zabnak 4200 grammos adagját krajczárral,

189. évi 1-301 189. évi hó végig terjedő időtartamra szállítom, továbbá az átvonuló elemzését is a gyakorlathoz bevonuló szabadságoltak, tartalkozók, pótláralkozók és honvédek, valamint átvonulások részére, az előkészített feltételi fiuz II-től III-ig pontjait értelmében és ezen ajánlatért a mellékelt (vagy az ide csatolt) élmérsény szerint a pénztámla letétmennyéig semmi más kötelezettségért nem szavatolók) nevezetesen összesen forint bányánpénzzel keszekedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállítást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesítés után bányánpénzt me 10 százalékosny óvadék erejéig kiegszédtem, s ha ezt elmulasztanám, a hadserög igazgatót feljogosított arra, hogy ezen kiegszédést a kijáró szállítási keresetemből való levonás után eszközöltesse.

Egyébiránt a hirdetésben közzétett feltételeken kívül, a tárgyalásra előkészített feltételi fiuzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N. nek N-ben kelt, ide mellékelt értesítése szerint a megbízhatóságomról és vállalkozóképességemről szóló bizonyítvány közvetlenül az nek fog átküldetni.

Kelt N. ben, 189 hó én. N. N. (vezeték- és keresztnev, lakhely, megye.)

Ajánlat az 189 -án kihirdetett s 189 -én tartandó tárgyaláshoz.*

A letétmennyezett bányatépés az ajánlatban részletezendő.

Lapunk kiadóhivatalában, Budapest, Üllői-ut 25. (Köztelek.)

a következő gazdasági szakmunkák és regények leszállított áron kaphatók:

mezőgazdaságról

mezőrendőrségről

az 1894. évi XII. törvényről,
a végrehajtására vonatkozó
miniszteri rendelet,
magyarozatokkal ellátva, egy füzetben.
Ára bányatépés küldéssel 1 frt 10 kr.

Magyar Gazdasági Czimtár

nagy negyedélek, 36 ív terjedelemben.
Tartalmazza az összes:
gazd. egyesületek, gazdakörök, földbirtokosok,
uradalmak, hitbizományok, bérlok, gazdatisztek,
erdések
pontos és legmegbízhatóbb czimeit.
Mintán az összes gazdasági egyesületek tagjainak névsora a lakhely és utolsó posta pontos megjelölésével befoglalattik,
a gazdasági egyesületeknek és kereskedő világnak nagyon ajánlható.
Ára füzve 7 frt, kötve 7 frt 50 kr.

A sörtes javítása

és
hizlalása
gazdak és hizlalók használatára.
Írta:
K. Ruffy Pál
uradalmi főtitos.
Ára portómentesen küldéssel 1 frt 10 kr. k.

mesterséges borok

készítésének
formalaba hozatalának
titlamról szóló

Igen érdekes regények leszállított áron:

NEM SZABAD SZERETNIE. Írta: Irta: Szécsi J. Bérgyörgy
Lajos. Ara portómentesen megküldve 1 forint helyett 40 krajczár.

AZ ERDÉS UR FIA. Kibeszédés. Irta: Sader Theuriet Andréi
Ara portómentesen megküldve 1 frt helyett 40 kr.

EGY CSODABÉREK KALANDJAI. Irta: Ocan Doyle, fordította Fy J. Béla. Ara portómentesen megküldve 1 frt helyett 40 kr.

A MALOM TÖRTÉNETE. Irta: Sader portómentesen megküldve 1 frt helyett 40 kr.

BELLA. Irta: Anna Vertus Gentille. Ara portómentesen megküldve 1 frt helyett 40 krajczár.

ANYAL ÉS ÖRDÖG. Irta: Mathers Helein Ara portómentesen megküldve 1 frt helyett 40 krajczár.

Törvény.
Magyaradó jegyzetekkel ellátva: Dr. Lónyay Ferencz. Ara 80 kr.

MI A SZEREBELM? Arab regény, írta: F. Marion Crawford, fordította: Fy J. Béla. Ara portómentesen megküldve 1 frt helyett 40 krajczár.

BONDA MIKLÓS. Irta: Virág Gyula. Ara portómentesen megküldve 1 frt helyett 40 krajczár.

A mezőgazdasági és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII-dik törv.-caikk alapján összeállított:
L-Z
Katé községi mező- és hegyőrkök

számok.
Ára portómentesen küldéssel 20 kr.

Katé az uradalmi szászok

számok.
Ára portómentesen küldéssel 20 kr.
Összeállította: dr. BALKAY BÉLA.
Mindkét kötet esztendőnyitvalek koményfűtőkhöz van kötve és 20 oldalas jegyzék-naplóval ellátva.

833.96.

Bérelti hirdetmény.

A magy. kir. közalapítványi uradalom tulajdonát képező s Veszprém megyébe kebeleztet Padrag község határában fekvő az ajkai vasúti állomástól mintegy 8 kilométer távolságban lévő

548⁶⁸⁵/₁₂₀₀ hold kiterjedésű földhatárok

a rajta lévő épületekkel együtt, a nagymélt. m. kir. vallás és közoktatási Minisztérium IX-ik ügyosztályában

1896. évi szeptember hó 25-én

tartandó nyilvános zárt ajánlatu versenytárgyalás utján 1897. évi november hó 1-től 1922. év október hó 31-ig terjedő 25 évre haszonbérbe fog adni.

A részletes versenytárgyalási és haszonbérleti feltételek a Minisztérium segédhivatalainak igazgatóságánál és az alóliott közalapítványi gazd. felügyelőségnél a hivatalos délelőtti órák alatt megtekinthetők.

Somlyóvásárhely, 1896. augusztus hó 16.

A közalapítványi gazd. felügyelőség.

1504

110501, C.II. szám.

Magy. kir. államvasutak.

Hirdetmény.

Összermagyar-román vasúti kikötők.

A Galati Dók állomásnál való forgalomra az összekötő vasúti állások megszerzése, valamint a vámhivatalnak Constantában történő áttelezése folytán, a Braila-kikötő és Galati Dók állomásokkal való forgalomra nézve az összekötő-magyar-román kikötői díjazás II. részének I. füzetéhez kiadott III. pótlék és 2-ik füzetéhez kiadott II. pótlékban foglalt és f. évi május 1-évi érvénybe épített határozmányok azonnali érvényre nyelvekkel pótlólatnak a szeptember 10-én Constanta-kikötő állomással való forgalomra nézve, következő határozmányok lépnek hatályba: 1. Yamáruk, melyek fuvarok előírás szerint Braikra, Galatra, avagy Constanta rendelvek, amennyiben azoknak a román határon való elvámolása a fuvarlevélben a feladó által előírva nem lett, mindenkori Braila-kikötőre, Galati-Dockra, illetve Constanta-kikötőre szállítatnak.* 2. Azon áruk, melyek Romániában kiviteli- vagy átviteli vámkézelésnek vannak alávetve, csakis csak Braila-kikötő, Galati-Dók, illetve Constanta-kikötő állomásokon vértetnek át elvártatás végett és onnan közvetlenül továbbítatnak. Azonkívül mind azon többi áru is, melyek Braila-kikötőben, Galati-Dók állomásokon illetve Constanta-kikötőben közvetlen fuvarlevelekre adának fel, illetve érkeznek leadásra, az állomásokról illetve állomásokra közvetlenül továbbíthatók az esetekben a díjazásában Braikra, (bolybon) Galatra (bolybon) és Constantára (bolybon) díjtelek állanak fenn. 3. A küldeményeknek Brailláról a kikötőbe, Galati állomásról a Dockba, Constantáról a kikötőbe való szállításter a következő pótlékek szedettek be.

Honnan vagy hová	Gyorsáru	I. II. és A oszt. és terjedelmesebb áruk	B és C oszt. és terjedelmesebb áruk	Külön és kivételes díjazások
		Centimes 100 kgmrint	franco kocsonkon	
Braila kikötő	25	15	5	5
Galati-Dock	25	5	5	5**
Constanta kikötő	* 8 kilométer után eső díjtelek.			

* Érvényes Constanta-kikötőre szóló közvetlen díjtelek életbe lépését. A kocsi és fuvarlevelet beszedendő illeték azonban senkinek sem haladhatja meg a 3 fr. 50 centym legmagasabb illetéket.
** Gabona után kocsinént (10000 kg.) 1 franc szematiták.
Jelen határozmányok által Braila kikötő, Galati-Dock állomásokra vagy állomásokról való szállításra nézve kiadott eddigi intézkedések hatályukat veszít. Budapest, 1896. augusztus 24-én.

A m. kir. államvasutak igazgatósága, a többi részese vasutak nevében is. (Ülányomtom nem díjaztatik.)

„ADRIA”

magy. kir. tengerhajózási részvény-társaság.

Vezérigazgató: **HOFFMANN. S. és V., Budapest.**
1896. szeptember havában a következő gőzcsónok fognak közlekedni:

Honnan	Hová	Gőzös neve	1896. szeptember
Fiume	1296	Liverpool	1-10
		Gibraltar	1-10
		Bordeaux	1-10
		Hull, Newcastle	9T
		Liverpool	1-10
		Rosca	5-15
		Rotterdam, Antwerpen	5-15
		London	10-20
		sw-York	10-20
		Liverpool	15-25
		Hull, Newcastle	9T
		Dunkerque	15-25
Liverpool	1296	Barcelona	15-25
		Albatan	25
		Andrássy	20-30
		Narva	20-30
		Karlagó	20-30
		Jókai	25 1/2-30
		Kedár (C. L.)	1-10
		Szedehény	1-10
		Szent-Lázló	1-10
		Deák	5-15
		Albania	10-20
		Budapest	15-25
Kálmán Király	15-25		
Matlakovits	15-25		
Aleppo (C. L.)	20-30		
Triest	20-30		
Triest, Fiume	20-30		
Glasgow	20-30		
Liverpool	20-30		
Rosca	20-30		
Bordeaux	20-30		
Liverpool	20-30		
London	20-30		
Rotterdam, Antwerpen	20-30		
London	20-30		

*) Ha a gőzös indulása előtt 8 nappal Gibraltar, Algír vagy Tanger kikötőbe elégséges rakomány be nem jelentetett, az igazgatóság fontjaikra magának a jogot a kikötőket nem érinteni.

*) A gőzös Barcelonán kívül még egy második spanyol földközi tengeri kikötőt fog érinteni, azaz Cadixot.
Árakodási szolgálat követően hajóárakvelevéllel a felsorolt kiindulási kikötőből az óceán földről és adriai kikötőbe, valamint az osztrák Lüder levantei, kelet-indiai, kínai és japán vonalaira.

KÖZÉPTENGERI SZOLGÁLAT.

A) **Fiume - Matia - Szicília - Marsellei vonal** szeptember 7-dikén „Buda”, 10-én „Adria”, 21-én „Tizza”, 28-án „B. Kemény”, gőzös indít **Fiuméből Marselleibe** és szeptember 2-dikén „Tizza”, 9-dikén „B. Kemény”, 16-dikén „Szaláry”, 23-án „Buda”, 30-án „Adria”, gőzözni indít **Marselleiből Fiuméba**.
B) **Tyrrheni vonal.** Az előző napi gőzcsónok „Adria” minden vasárnap minden Marselleiből-Genuába, minden hétfőn este 8 órakor Genuából-Nápolyba és minden délután 4 órakor Nápolyból egyenes Marselleibe indul.

WEISER J. C.

gépezési géppálya Magyar-Kiszálem.

RAKTÁR ÉS KÉPVISELET:

BUDAPEST,

FEHÉR MIKLÓS CZÉKNEL, ÜLLŐI-UT 23. SZ.

Ajánlja eszmert hird: 2.148

szabadalm. „PERFECTA” merítő korongos sorvetőgépet.
Sik és beryes talajhoz egyaránt alkalmas legújabb és legjobbnak bizonyult „ZALA BRILL” (szabad. Simplex) sorvetőgépet.

Vetőgépeim a felette szerkesztetnek bizonyult szabad. kiváltható kapacitásokkal vannak ellátva. — Felülmutatnak egyetemes és egyéb gépezési gépek.

A gépek bármikor megtekintők az ez redőves kiállításban (3. csoport gépezésnek) és helybeli rájár-bérlésben.

ÁRÁNYÉKOS INGYEN ÉS BÉRENTVE

1896. sz.

Értesítés.

A pozsonyi 5. hadtest csász. és kir. hadbiztoságánál, továbbá a komáromi és soproni es. és kir. katona-élelmező raktáraknál, és pedig Pozsonyban, 1896. évi október 2-án k. d. e. 10 órakor, Sopronban 1896. évi október 5-ikén d. e. 11 órakor, végre Komáromban 1896. évi október 7-én d. e. 10 órakor az illető élelmezési kerületek számára, 1897. évi január hó 1-től, 1897. évi december 31-ig terjedő időre, kenyér és zab élelmezési szükséglet beherbeadása nyilvános tárgyalásban lepesteált ajánlatokkal fog biztosítani.

Az egyes czikkék és azoknak a különféle állomásokban való szükséglete az erre vonatkozó részletes 3187/a. és b. számú tudósításokból észlelhetők, valamint minden ezen bérleti üzletre irányuló feltételek a pozsonyi, komáromi és soproni es. és kir. katona-élelmezési raktáraknál meglevő feltételei füzetekből naponta a hivatalos órák alatt kivethetők.

Az 50 kr.-os bélyegekkel ellátott és lepesteált ajánlatok a bánátpénzrel együtt és egy időben a pozsonyi 5. hadtest es. és kir. hadbiztoságánál, illetőleg a komáromi és soproni es. és kir. katona-élelmező raktáraknál a tárgyalási napon legkésőbb 10, illetőleg Sopronban 11 óráig délelőtt benyújtandók.

Pozsony, 1896. évi augusztus hó 24-én.

Az 5. hadtest cs. és kir. hadbiztosága.

Hirdetmény.

Magy. kir. államasvatok.

A közzétettelen és 10000 szállítványok az élelmezésbizonylat 70. §-a értelmében nyilvános árverés útján d. e. 9 órakor az alább felsorolt állomások: teleruhr kar-tárbán a következő napokon kerülnek eladásra, mielőtt a t. e. közösen ezennel megvessék.

Ujvidék	Állomások	1896. szeptember 15-én
Szeged	"	21-én
Budapest nyugati p. u.	"	21-én
Miskolcz püropt.	"	31-én
Budapest dunapart	"	34-én
Arad	"	34-én
Debreczen	"	34-én
Pozsony	"	25-30
Zágráb	"	25-én
Braşov	"	25-én

Budapest, 1896. augusztus hó 24-én.
(Utánnyomás nem díjazatik.)

Az igazgatóság.

Tekintettel a közeledő vetési időnyre van szerencsénk ajánlani
szavatolt tisztaságú
(a csehországi Thomaşművelekből eredő)

Thomaşfoszfátlisztet

szavatolt 15-20% citrátban oldható foszforsav tartalommal és 85-100% porfinomsággal.

Felhasználhatlan minden talajra alkalmas trágyaszert, különösen sovány talajok trágyázására, kitűnő hatáson az összes gabonafélék, káposzta és olajbó-vények, lóhere és lucerna, szőlő, kómbó és kerti vetemények, kiváltságos a növények.

Legelőb, legeltetésre és legelőbőb foszforsavtrágyára, tekintettel hatá-sának tartósságára felliumulja az örszei superfoszfátokat.

A citrátban oldható foszforsav-tartalomért szavatosságot vállalunk, netán hiányzó mennyiséget megértitünk. — Ajánlatokkal, szakmanakkal és egyéb felvilágosítással a legközelebbi szőlősi

a csehországi Thomaşművek eladási irodájának vezérkiviselője

a magyar korona országainak területén

KALMÁR VILMOS, Budapest, Erzsébet-körút 34.

646 számú.
1896.

Hirdetmény.

A kalocsai érsekeradalmi jószágigazgatóság közhírré teszi, hogy az érsekségi tulajdonához tartozó és Pest-Pilis-Solt-Kiskun-megye alsó részében a Duna mindkét oldalán fekvő dunai erdő-keben 1896. évre üzemtervvel kijelölt vágások zárt írásbeli ajánlatok mellett válogatásintézet eladási fogynak; ha az írásbeli ajánlatok a kívánt eredményt nem biztosítanák, azonnal szóbeli árverés tartatik.

Ezen ajánlatok 10% bánátpénzzel ellátva

1896. évi szeptember hó 29-ik napján, kedden, délelőtt 10 óráig

az érsekségi jószágigazgatóságnál nyújtandó be, az árverés eredményének jóváhagyása O excellentiájának tartatik fenn.

Az árverési feltételek a jószágigazgatóságnál és az erdő-mesteri hivatalban megtekinthetők.

Az eladandó vágások a következők:

Számok	Az erdő megnevezése	A vágás területének mérete	A vágásban meghagyandó magfaj	Jegyzet		Bocsár	
				a	b	ft	kr.
1	Városzi 30 éves vágás	35-19	47			6572	30
2	Küldörömös 30 éves vágás	9-87	minden ülfaj			782	30
3	Karasi 40 * *	7-38				1031	05
4	Beldoromsai 40 * *	37-80				7746	95
5	Siklósi 40 * *	9-60	sz. és b. fog szán			1268	50
6	Ócsányi 40 * *	3-20	sz. és b. fog szán			338	—
7	Csanádi 40 * *	5-32	sz. és b. fog szán			1206	20
8	" 20 * *	13-54	sz. és b. fog szán			1732	80
9	Ócsányi 30 * *	50-62	sz. és b. fog szán			4452	40
10	Tapolcsi 40 * *	3-75	sz. és b. fog szán			363	50
11	" 20 * *	15-20	sz. és b. fog szán			1418	10

Kalocsa, 1896. augusztus 26.

Az igazgatóság.

101648/C. I. a. sz.

Hirdetmény.

Magy. kir. államasvatok.

A magy. kir. államasvatok helyi díjazásához

(II. rész) tartozó függők 40, telenki módosítása.

A magy. kir. államasvatok vonalán érvényes helyidíjazásához (II. rész) tartozó s 1895. évi január hó 1-től érvényes „függők” magyar szövegi példányában 19. oldalon 40-ik fejezetben alatti díjbesorolmányban felsorolt árucikkék közül „szilke” üledék helyébe „szilke” és „amarant” czikk vendők fel, — ennek megjelölés egyezzen a német szövegi példányokban a 6. oldalon 6. fejezetben alatti közvetményben felsorolt árucikkék közül „Soda” töltésű és „Soda” és „Soda” és „Asztrolit” irandó.

Ezen módosítás 1896. évi október 13-án lép hatályba.

Budapest, 1896. augusztus 15-én.

(Utánnyomás nem díjazatik.)

Az igazgatóság.

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társ. Budapesten

készít:

A) gépeket és éptési munkákat, teljes malomberendezéseket, vasuti kocsikat és vasuti felszereléseket, transmissiókat.

Speciálitásai:

511

B) Keregtényves vasuti kerekek, váltók, zúzómozók, hengerek és gyűjtőgölyök.
Hengerezés, keregtényves, hengerekkel mind a magas malomszáltságot, mind pedig a parasztra örítéshez a egész malomberendezéseket.

Fási tolások, papir- és cellulosa-gyártáshoz való gépek.

Vízkeréket nagy sikerrel pótló turbinák.

Villamos világítás nagy távolságra is a motortól.
Zsilipek, csővezetékek, fűtési csatlakozások, rotációs dynamoterek. Azéllöntés.

